ČEJ - UKR

SOCIOKULTURNÍ MINIMUM

pro malé cizince

Publikace byla financována Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy v rámci dotačního programu na podporu aktivit v oblasti integrace cizinců na území ČR pro rok 2010

Mgr. Petra Procházková
Obecně prospěšná společnost NEBELVÍR

Obecně prospěšná společnost NEBELVÍR
Kouzlo vzdělání na dosah

Obecně prospěšná společnost NEBELVÍR
Sídlo: Hlavní 68, 280 02 Kolín
Učebna: Sluneční 76, 280 02 Kolín
Kontakty: tel. 777 835 044, info@nebelvir.cz
www.nebelvir.cz

Vážení kolegové,

díky podpoře Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy se nám podařilo získat finanční prostředky na dopracování publikace Sociokulturní minimum pro malé cizince, která si klade za cíl usnadnit žákům-cizincům první krůčky v neznámém českém prostředí, ve kterém se mnohdy nenadále ocitli.

Žáci-cizinci často přicházejí ze společností, kde funguje odlišná hierarchie a kde neplatí zdvořilostní principy evropské kultury, kde například pro vyjadřování zdvořilosti fungují jiné principy. Žáci-cizinci pocházející ze vzdálených zemí se najednou ocitají ve zcela neznámém prostředí, ve kterém se většinou nejen nedomluví, ale nemusí rozumět ani chování a projevům ostatních lidí. Měli bychom tedy při jejich vzdělávání dbát nejen na rozvoj kompetence komunikativní, ale i na rozvoj kompetence sociokulturní, tak jak je definuje Společný evropský referenční rámec pro výuku jazyků.

Publikace se skládá ze 14 tematických kapitol, jejichž struktura je velice podobná, a navíc je na konci knížky část obsahující důležité fráze k jednotlivým okruhům. Témata, slovní zásobu a fráze jsme vybírali s ohledem na situace, se kterými se malý cizinci nejčastěji setkají. Úvod každé kapitoly tvoří vždy text k danému tématu, který je vedle zároveň přeložen**.** Klíčová slova a fráze jsou zvýrazněna kurzívou. Na základě informací, které žák z textu získá, může doplňovat navazující cvičení, která jsou doplněna bohatými ilustracemi. Žáci-cizinci mohou s knížkou pracovat i samostatně, protože ke každému cvičení pro ně **najdete na našem webu klíč**. Pro bezproblémovou práci se cvičeními jsou přeložena i zadání. Učitelé mohou publikaci využít v hodinách občanské výchovy i společně s českými dětmi, vytvářet ze cvičení originální pracovní listy, využívat obrázky k různým jazykovým hrám apod. Výhodou je i kroužková vazba pro snadnější kopírování.

Publikace je dostupná v mongolštině, vietnamštině a ukrajinštině. Všechny verze si můžete **zdarma stáhnout na našich internetových stránkách www.nebelvir.cz**.

Primárním úkolem celé knížky je sice rozvoj sociokulturní kompetence, ale některá cvičení nám nabízejí práci s určitými gramatickými jevy, na které jsme upozornili pomocí odkazu s obrázkem žárovky. Využíváme především principu parcelace. Učitelé jistě ocení poslední část s frázemi, která jim pomůže při počáteční komunikaci s malými cizinci. Potenciál celé knížky je ale mnohem větší a pokud byste měli zájem dozvědět se více o tom, jak ji využít, neváhejte nás kontaktovat a připravíme pro vás kreativní seminář. Věříme, že Vám knížka pomůže při nelehké práci s malými cizinci a budeme rádi i za Vaše připomínky a náměty, které nám můžete psát na petra.prochazkova@nebelvir.cz.

Mgr. Petra Procházková, autorka

Řazení kapitol

Zdravení

Oslovování

Představování

Kouzelná slova

Škola

Česká republika

Jak jde čas

Jídlo a stolování

Korespondence

Krizové situace

Na ulici

V divadle

Vánoce

Velikonoce

Fráze

Zdravení

První kontakt mezi lidmi je pozdrav. Zdravíme své blízké, přátele a známé. Základní pozdravy jsou *dobrý den* a při odchodu *na shledanou*, které můžeme užít kdykoli během dne. Ráno asi do deseti hodin můžeme užít *dobré ráno*. Večer po setmění se užívá *dobrý večer* a na rozloučení *dobrou noc*. Kamarádi, členové rodiny a známí se zdraví *ahoj, čau, nazdar*, kterých používáme i při loučení.

Zdravíme při vstupu do malého obchodu, čekárny u doktora, ve výtahu apod. nebo když odněkud odcházíme. Pozdravem začínáme i telefonování a dopis.

Zásadně platí, že mladší zdraví staršího. Muži jako první zdraví ženy. Osoba společensky níže postavená zdraví osobu společensky výše postavenou. Pozdravit je zdvořilost, ale odpovědět je povinnost.

Zdravení může doprovázet podání pravé ruky. Stisk ruky je pevný a krátký. Pře zdravení a podávání si rukou se lidé dívají do očí.

Ve třídě se žáci při zdravení učitele postaví v lavici a stojí zpříma. Ve škole by žáci měli zdravit všechny dospělé. Členové rodiny a kamarádi se mohou při setkání i loučení obejmout a políbit na tvář.

Вітання

Перший контакт між людьми – це вітання. Вітаємо своїх близьких, друзів і знайомих. Основні вітання – *добрий день* і при відході - *до побачення*, якими ми можемо скористатись будь-коли на протязі дня. Приблизно до десятої години рано можемо скористатись вітанням *доброго ранку*. Ввечері після сутінків вживається вираз *доброго вечора* а на прощання - *добраніч*. Друзі, члени сім'ї і знайомі вітають один другого і прощаються словами *привіт, здоров, бувай*.

Вітатись потрібно при вході в невеликий магазин, прийомну у лікаря, в ліфті тощо, або при відході. Вітанням починаємо телефонування і листа.

Принципово молодший повинен вітати старшого. Чоловік першим вітає жінку. Особа з нижчою позицією в суспільстві вітає особу з вищою позицією. Вітання вважається ввічливістю, а відповісти потрібно обов'язково.

Вітання може супроводжуватись поданням правої руки. Стискання руки повинно бути міцне і коротке. Під час вітання і подавання рук люди дивляться один другому в очі.

У класі учні під час вітання учителя встануть і стоять прямо. В школі учні повинні вітати усіх дорослих. Члени сім'ї і друзі під час зустрічі і при прощанні можуть обнятися і поцілуватись в щоку.

1. Kdo první zdraví? Nakresli šipku ve směru, kdo by měl koho zdravit první.
Хто повинен перший вітатися? Накресли стрілку у тому напрямку, в якому повинен привітати перший другого.

paní učitelka	žákyně	žák	babička
prodavačka	žák	doktor	žákyně
ředitel	pan učitel	žák →	žákyně

2. Doplň názvy k jednotlivým osobám. Kdo to je?
Доповни назви окремих осіб. Хто це?

*paní učitel**ka**/pan učitel, žákyně/žák, prodavač**ka**/prodavač, řidič**ka**/řidič, doktor**ka**/doktor, ředitel**ka**/ředitel, ~~babič**ka**~~/dědeček*

A) To je……

B) To je *babička.*

C) To je ……

D) To je……..

E) To je……

F) To je ……

3. Kde je vhodné pozdravit, i když se s okolními lidmi neznáme? Doplňte názvy míst k obrázkům, kde je slušné pozdravit a kde nikoli.
У яких випадках потрібно привітатись, навіть якщо людей навколо не знаємо? Доповніть назви місць до малюнків, в яких вважається за ввічливість привітатись, а де це не потрібно робити.

v čekárně u doktora, pana řidiče v autobusu, v metru, v kině paní pokladní

A) Zdravíme …….

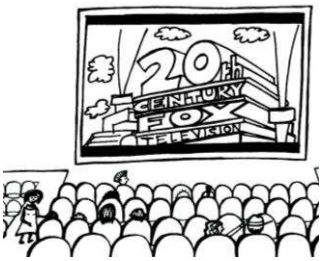

B) Zdravíme……..

C) Zdravíme……..

D) Nezdravíme……

Oslovování

Neznámé dospělé nejčastěji oslovujeme „*pane, paní, slečno*“. Pro známé lidi připojíme ještě jméno, případně zaměstnání, např. „*pane Nováku“, „paní doktorko*“. Oslovení slečno si můžeme dovolit jen k velmi mladé dívce, případně pokud o toto oslovení žena sama požádá. Tato oslovení jsou spojená s vykáním.

Na základní škole oslovujeme vyučující „*paní učitelko*“ a „*pane učiteli*“ a další zaměstnance jako „*paní ředitelko*“, „*pane řediteli“, „pane školníku“, „paní uklízečko“, „paní kuchařko*“.

Na střední škole pak učitele většinou oslovujeme „*paní profesorko*“ a „*pane profesore*“. Dále ve školním prostředí oslovujeme své kamarády a spolužáky „*Evo! Adame!“*. V písemném projevu označujeme 5. pád, kterým oslovujeme, vykřičníkem (!).

Oslovujeme-li například na ulici zcela neznámé dospělé lidi použijeme frázi „*Prosím Vás*…“.

Jeden a týž člověk může být různými lidmi oslovován různě. Maminka říká svému synovi „*Matýsku*!“, jeho sestra na něj volá „*Matěji*!“, jeho spolužáci mu říkají přezdívkou „*Jerry*!“.

Ve škole se bohužel často setkáme s různými vulgárními osloveními „*Ty vole!, Ty krávo! Huso! Debile! Socko!“* apod., které však nepatří ke slušnému chování.

Звертання

До незнайомих дорослих частіше всього звертаємось «*пане, пані, дівчино»*. При звертанні до знайомих людей приєднуємо ще й ім’я або посаду, напр. *«пане Новак», «пані лікарко»*. Звертання «дівчино» можемо дозволити собі тільки до дуже молодої дівчини, або якщо вона сама попросить, щоб до неї так зверталися. Це звертання пов’язано із звертанням на Ви.

В початковій школі звертаємось до викладачів *«пані учителько»* і *«пане учитель»* а до решти працівників школи – *«пані директор»*, *«пане директор», «пане шкільний сторож», «пані прибиральниця», «пані повар»*.

На середній школі до учителів звертаємось *«пані професорко»* і *«пане професоре»*. В шкільному середовищі звертаємось до своїх друзів і однокласників «Ево*! Адаме!“*. В письмовому вираженні 5-й відмінок, в якому звертаємось, визначаємо знаком оклику (!).

Якщо ми, наприклад, на вулиці звертаємось до зовсім незнайомих дорослих людей, скористаємось фразою «Прошу Вас…“.

До одної і тої ж людини різні люди можуть звертатись по-різному. Мати звертається до свого сина *«Матиску!»*, його сестра кличе його *«Матєю!»*, його однокласники його називають прізвиськом *«Джері!»*.

В школі, на жаль, часто зустрічаємось з вульгарними звертаннями *«Ти воле»!, «Ти корово»! «Гуско»! «Дебіле»! «Жебраку!»* тощо, які не належать до правил хорошого тону.

Oslovení od chlapeckých jmen		Oslovení od dívčích jmen	
Davi**d**	David**e**!(po –n, m)	Veronik**a**	Veronik**o**!
Mare**k**	Mark**u**! (po -h, ch, k, g)	Alic**e**	Alic**e**!
Petr	Petř**e**!	Ruth	Ruth!
Ale**š**	Aleš**i**! (po -ž, š, č, ř, c, j)		
Honz**a**	Honz**o**!		

1. Vytvořte od daných křestních jmen oslovení podle tabulky.
Утворіть з даних імен звертання згідно з таблицею.

Adam	*Adame!*	Eva	*Evo!*
David	…….!	Hana	…….!
Zdeněk	…….!	Lucie	…….!
Mirek	…….!	Tereza	…….!
Tomáš	…….!	Marie	…….!
Jarda	…….!	Kateřina	…….!

2. Jak pozdravíte a oslovíte osoby na obrázcích?
Як ви поздоровaєтесь і звернетесь до осіб, вказаних на малюнках?

A) Dobrý den, paní prodavačko! B) Ahoj, Jano! C) Dobrý den, pane doktore!
D) Dobrý den, paní učitelko! E) Dobrý den, paní kuchařko! F) Ahoj, lásko!

1

2

3

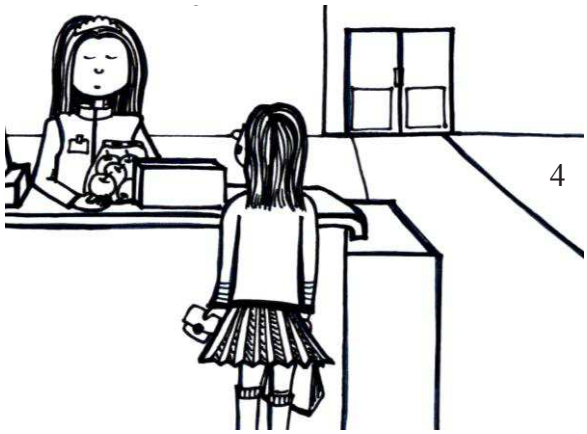
4

3. Jak oslovíte členy své rodiny?
Як ви звернетесь до членів своєї сім'ї?

Jak Adam volá na členy rodiny?
Як Адам звертається до членів сім'ї?

To je moje máma.
M _ _ I !

To je můj táta.
T _ _ I !

To je moje sestra.
S _ S T R _!

To je moje babička
BA _ _ I Č K _ !

To je můj dědeček.
_ Ě D _!

To je náš pes Ben.
_ E _ E!

To je naše kočka Micka.
_ ICK _ !

Představování

Seznamujeme-li se s neznámými lidmi, musíme představit nejen sebe, ale i například svou rodinu, kamarády. Při představování vždy stojíme a díváme se druhému do očí. Představuje-li se osoba sama, dělá tak zpravidla ihned po vstupním pozdravu slovy *Chtěl/a bych se Vám představit. Jmenuji se Petra Procházková.*

Je důležité rozlišovat komunikaci formální (např. mezi žákem a učitelem, kdy užíváme **vykání** – 2.os.č.mn. *Dobrý den, jak se jmenujete, paní učitelko? – Jmenuju se Hana Veselá.*) a neformální (mezi kamarády, kde užíváme **tykání** – 2. os.č.j. *Ahoj, jak se jmenuješ? – Jmenuju se Petr. A ty?*). V rodině a mezi kamarády si žáci tykají, nikdy však nesmí tykat svým učitelům.

Cizinců se při představování často ptáme na zemi, ze které pocházejí (vykání – *Odkud jste? – Jsem z Vietnamu.*, tykání – *Odkud jsi? – Jsem z Ukrajiny).*

Představujeme-li někoho třetí osobě, představujeme osobu společensky méně významnou osobě společensky významnější např. *To je moje maminka Hana Nová*. (směrem k významnější osobě) – *A to je moje učitelka paní Lancová*. (směrem k osobě méně významné), představujeme člověka staršího mladšímu, muže ženě a společensky výše postaveného osobě níže postavené. Nově představení (většinou dospělí) si následně vymění frázi *Těší mě. – Mě také těší.*, které doprovází podání ruky.

Рекомендування

Якщо ми знайомимось з незнайомими людьми, нам потрібно не тільки самому відрекомендуватись, але наприклад, відрекомендувати свою сім'ю, друзів. При рекомендуванні потрібно завжди стояти і дивитись другій особі в очі. Якщо особа рекомендується сама, робить це як правило зразу ж після ввідного привітання словами «*Я хотів би/хотіла б Вам відрекомендуватись. Мене звати Петра Прохазкова.»*

Потрібно відрізняти формальне спілкування (напр. між учнем і учителем, при якому **звертаємось на Ви** – 2 особа множини, *«Добрий день, як Вас звати, пані учителько?» – «Мене звати Гана Весела»*) і неформальне (між друзями, при якому **звертаємось на ти** – 2 особа однини. *«Привіт, як тебе звати?» – «Мене звати Петр. А тебе?»*). В сім'ї і між друзями учні тикають, але ніколи не повинні звертатися на ти до своїх учителів.

Під час рекомендування ми часто питаємо іноземців на країну їх походження (звертання на Ви – *Ви звідки? –Я з В'єтнаму*, звертання на ти – *Ти звідки? – Я з України).*

Якщо Ви рекомендуєте когось третій особі, рекомендуємо особу, яка займає нижчу позицію у суспільстві особі з вищою позицією, напр. *Це моя мама Гана Нова*. (в напрямку особи з вищою позицією) – *А це моя учителька пані Ланцова*. (у напрямку особи з нижчою позицією), старшу людину рекомендуємо молодшій, чоловіка – жінці, а особу з вищою позицією особі з нижчою позицією. Відрекомендовані особи (в основному дорослі) після цього обміняються фразою *Дуже приємно. – Мені теж приємно*, які супроводжують подаванням руки.

pan Urban – пані Урбан**ова**
pan Veselý – пані Весел**а**
pan Hud**ec** – пані Гудцова
pan Hav**el** – пані Гавлова
pan Jíl**ek** – пані Їлкова
pan Dub**en** – пані Дубнова

1. Roztřiďte křestní jména a příjmení na dívčí a chlapecká.
Розсортуйте імена і прізвища на дівочі і хлопчачі.

JANA ~~HONZA~~ ~~NOVÁKOVÁ~~ EVA
HOLÝ DAVID ČERNÁ PROCHÁZKA

Dívčí křestní jméno	Chlapecké křestní jméno	Dívčí příjmení	Chlapecké jméno
	Honza		
		Nováková	

Jak se jmenuješ ty? Jmenuju se……..

2. Spojte dialogy se správnými obrázky.
З'єднайте діалоги із правильними малюнками.

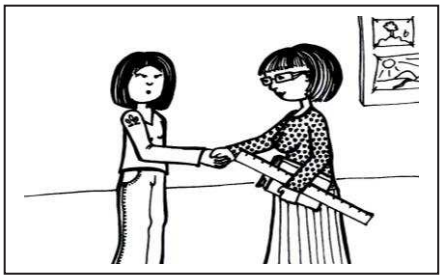

A: Ahoj, **ty jsi** Saša?
B: Ano. Jak se **jmenuješ** ty?
A: Já jsem Eva. **Odkud jsi**, Sašo?
B: Jsem z Ukrajiny.

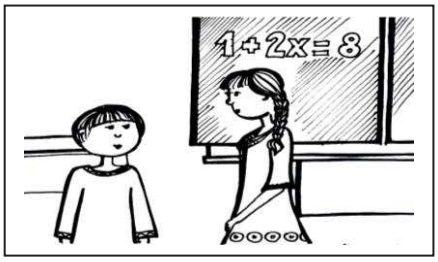

C: Promiňte, **vy jste** paní učitelka Novotná?
D: Ano, já jsem paní učitelka Novotná. Jak se **jmenujete** vy?
C: Já jsem paní Nguyen. Jsem z Vietnamu.
D: Těší mě.
C: Mě také těší.

3. Doplňte chybějící slova podle dialogu ze cvičení 2.
Доповніть відсутні слова в діалозі завдання 2.

Iva: Ahoj, ty ……*jsi*……..Bese?

Bese: Ano. Jak se …….ty?

Iva: Já …….. Iva.

Odkud……., Besi?

Bese: Jsem z Mongolska. A ty?

Iva: Jsem z Česka.

Paní Nová: Promiňte, vy…… paní učitelka Černá?

Paní Černá: Ano, já…….paní učitelka Černá. Jak se ……vy?

Paní Nová: Já …… paní Nová.

Paní Černá: Těší …….

Paní Nová: Mě také …….

4. Jak se jmenují země na obrázku? Odkud jsou lidé na obrázku? Pozor na změnu tvaru slov!
Як називаються країни, вказані на малюнку? Звідки походять люди на малюнку? Звертайте увагу на зміну форми слів!

-ie → ie (Anglie, Austrálie)
-o → a (Německo, Polsko)
-m → u (Vietnam)
-a →y (Kanada, Afrika)

A)

To je *Francie*. Pierre je z *Francie.*

B)

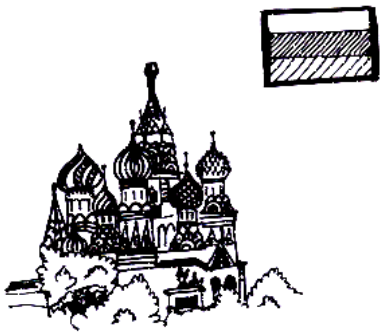

To je…… Nataša je z …….

C)

To je …….. Duong je z……

D)

To je…….. George je z……..

Kouzelná slova

Každé malé dítě velmi dobře ví, že existují dvě kouzelná slůvka, pomocí kterých se výrazně zvyšuje pravděpodobnost, že dostane to, po čem touží. Jsou to slůvka *děkuji* a *prosím*.

Žádáme-li o něco ať už maminku doma (*Prosím tě…*), paní učitelku ve škole (*Prosím Vás*), nebo neznámou osobu na ulici, je vždy zdvořilé připojit k žádosti slůvko **prosím**. Slovo prosím používáme, když někomu dostatečně nerozumíme a žádáme například o zopakování. Často můžeme slovo prosím slyšet v obchodě nebo v restauraci, když nám někdo něco nabízí. Jinou funkci má toto slovo při hlášení do telefonu (*Procházková, prosím*.) Používáme ho také, když někomu nabízíme místo k sednutí či přidržíme dveře.

Děkujeme za každou věc i službu. Děkujeme za dárky, za jídlo, za půjčení knížky, za radu apod. Můžeme se setkat s podobou (*Dík. Díky za vše. Díky moc. Děkuji/u*.)

Každý provede někdy něco, za co je třeba se omluvit, třeba když přijdeme někam pozdě, nebo když někomu ublížíme. Slovo **Promiň.** (kamarádi, známí)/**Promiňte**. (neznámí lidé) můžeme použít v různých situacích: oslovujeme-li někoho neznámého na ulici, nebo sdělujeme-li něco negativního.

Чарівні слова

Кожна мала дитина дуже добре знає, що існують два чарівних слова, з допомогою яких виразно підвищується правдоподібність того, що вона отримає те, про що мріє. Це такі слова як *дякую* і *прошу* (*будь ласка)*.

Якщо ми просимо про щось дома маму (*Прошу тебе…*) чи вчительку в школі (*Прошу Вас*), або незнайому людину на вулиці, завжди вважається за ввічливе приєднати до прохання слово **прошу (будь ласка)**. Слово «прошу» вживаємо, коли когось достатньо не розуміємо і просимо, наприклад, щоб повторив. Часто ми чуємо слово «прошу» в магазині або в ресторані, коли нам хтось щось пропонує. Іншу роль виконує це слово у випадку прийняття телефонного дзвінка (*Прохазкова, прошу*.) Вживаємо його також у випадку, коли пропонуємо комусь місце для сидіння чи притримуємо двері.

Дякуємо за кожну річ і послугу. Дякуємо за подарки, їжу, за запозичення книжки, за раду тощо. Можемо зустрітися з іншою його формою (*Подяка. Дякую за все. Дуже дякую. Дякую*.)

Кожен проведе деколи щось, за що потрібно вибачитися, наприклад, коли запізнимось чи образимо когось. Слово **вибач** (друзі, знайомі)/ **пробачте** (чужі люди) можемо вжити в різних ситуаціях: якщо звертаємось до когось на вулиці або повідомляємо

Mluvíme-li o někom či o něčem, že někde je, pracuje, studuje, žije apod., používáme 6. pád a to si někdy vyžádá změnu tvaru slova a přidání předložky (v/ve/na). Příklad: To je aut**o**. Petr jede v aut**ě**.
A → E/Ě O → E/Ě E → I konsonant (d, t,…) → +E/Ě

1. Napište, kde jsou lidé na obrázku? Přečtěte si nejprve poučení!
Вкажіть, де знаходяться люди, намальовані на малюнку? Спочатку прочитайте повчання!
~~*tramvaj*~~ */ restaurac***e**** / nemocnic***e**** / škol***a**** / ulic***e**/ obcho***d***

A) Eva je v……..

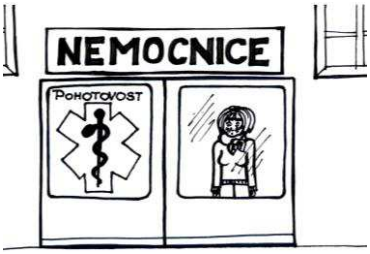

B) Adam je v……

C) Ta holka je v *tramvaji*.

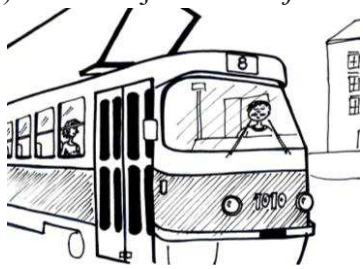

D) Paní Nováková je na ……

E) Pan Černý je v……

F) Ten kluk je ve ……

2. Doplňte fráze s kouzelným slůvkem PROSÍM k jednotlivým obrázkům.
Доповніть фрази з чарівним словом ПРОШУ (БУДЬ ЛАСКА) на окремих малюнках.

A) Nováková, ***prosím****.*
B) ***Prosím****, co si dáte?*
C) ***Prosím*** *Vás, kolik stojí tato panenka?*
D)Můžeš to opakovat/hláskovat, ***prosím****?*
E) Další ***prosím****!*
F) ***Prosím****.*

3. Spojte vhodné reakce.
З'єднайте відповідні реакції.

1. Honzo, jdeš pozdě.
2. Prosím Vás, jak se dostanu na náměstí?
3. Promiňte.
4. Rozumíte?
5. Prosím, co si dáte?
6. Prosím tě, kolik je hodin?

A) Dám si polévku.
B) Promiňte, ale nerozumím.
C) Nic se nestalo.
D) Promiňte, že jsem přišel pozdě.
E) Jděte rovně a na rohu zahněte doleva.
F) Je 7:30.

4. Jakou frází doplníte? ***Prosím tě?*** **nebo** ***Prosím Vás?***
Якою фразою доповните речення? ***Прошу тебе?*** **чи** ***Прошу Вас?***

A) Požádej *paní kuchařku* v jídelně, aby ti přidala. …… …… můžu si přidat?

B) Požádej *kamaráda*, aby ti půjčil učebnici. ……. ……. půjčíš mi matiku?

C) Požádej *paní učitelku*, aby tě pustila na WC. …….. ……. můžu jít na záchod?

D) Požádej *maminku*, aby tě pustila ven. …….. ……..můžu jít ven?

Škola

Školní docházka je v Čechách povinná, trvá 9 let, vztahuje se jak na české děti, tak na cizince a je bezplatná. Ke školní docházce přihlašují dítě jeho rodiče nebo jiní zákonní zástupci. *Základní vzdělávání* v základní škole se člení na první stupeň a druhý stupeň.

Po základní škole jdou žáci většinou na *střední školy*, kam musejí většinou vykonat přijímací zkoušky. Studium na střední škole trvá 4 roky a je ukončeno maturitní zkouškou. Veřejné SŠ jsou také bezplatné. Maturita je podmínkou k přijetí na *vysokou školou*, kde můžeme studovat v bakalářském programu (3-4 roky) nebo magisterském programu (5 let).

Děti na základní škole nazýváme žáky (*žák/žákyně*) a na střední škole studenty (*student/studentka*). K organizaci výuky slouží *rozvrh*, který obsahuje různé *vyučovací předměty*. Žáci jsou rozděleni do *tříd*. Znalosti žáků jsou hodnoceny *známkami* od 1 (výborně), 2 (chvalitebně), 3 (dobře), 4 (dostatečně), 5 (nedostatečně). Školní rok se skládá ze dvou *pololetí* (září-leden, únor-červen), kdy děti dostávají *vysvědčení*. V červenci a srpnu mají děti *prázdniny*.

Школа

Відвідування школи в Чехії обов'язкове і триває 9 років, стосується як чеських дітей, так і іноземців та є безплатне. В школу дитину записують його батьки або інші законні представники. *Початкова освіта* в початковій школі ділиться на перший і другий ступень.

Після закінчення початкової школи учні поступають в основному в *середні учбові заклади*, де в основному здають вступні екзамени. Навчання на середньому учбовому закладі триває 4 роки і закінчується екзаменом на атестат зрілості. Громадські середні школи теж безкоштовні. Атестат зрілості – це умова прийняття до *вищого учбового закладу*, де можемо навчатися за бакалаврською програмою (3-4 роки) або за магістерською програмою (5 років).

Дітей в початковій школі називаємо учнями (*учень/учениця*) а в середньому учбовому закладі - студентами (*студент/студентка*). Для організації навчання служить *розпис*, в якому записані різні *навчальні предмети*. Учні розділені на *класи*. Знання учнів оцінюються *оцінками* 1 (відмінно), 2 (дуже добре), 3 (добре), 4 (задовільно), 5 (незадовільно). Навчальний рік складається з двох *півріч* (вересень - січень, лютий - червень), в кінці яких діти отримують *свідоцтва*. В липні і в серпні діти мають *канікули*.

1. Vyluštěte křížovku a najdete české přísloví o vzdělání. Dokreslete zbylá slova.
Вирішіть кросворд і знайдіть чеське прислів'я про освіту. Напишіть решту слів.

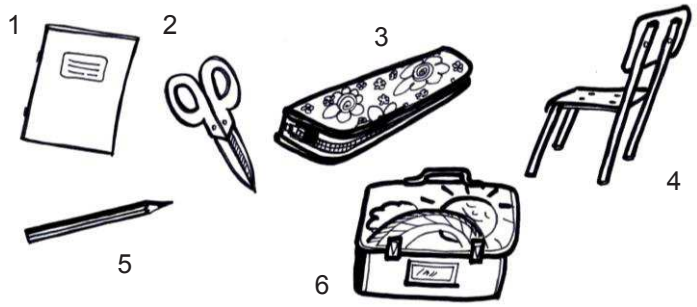

	1		2				3			4				5					6	
	S		Ú	S			U	P	D	Ž		K		L	R					
	E		Ž	L			K	E	E	I		Ř		T	E		O			
					L		A	N	S	D	M	Í		U	P		Z	H		L
	I		Y	V			B	O	L	Y	E	P	A	K	D		R	U	A	V
	T			N			U	V				A		A	L		H	B		I
				Í			L								O			A	K	C
				K			E	T											A	E
								K												
								O												

2. Žáci psali diktát. Ohodnoťte jejich výsledky známkami i slovně.
Учні писали диктант. Оцініть їх результати оцінками і словами.

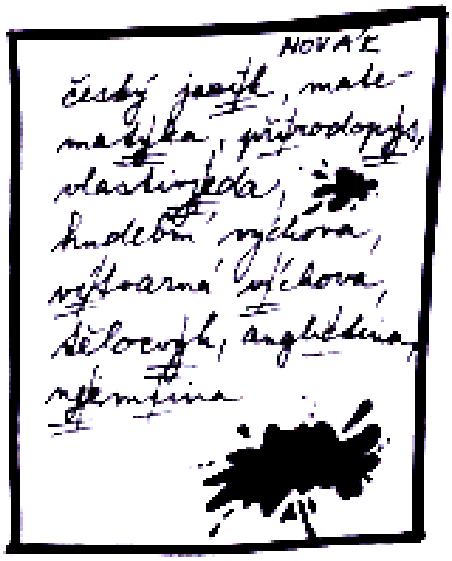

D__B__E

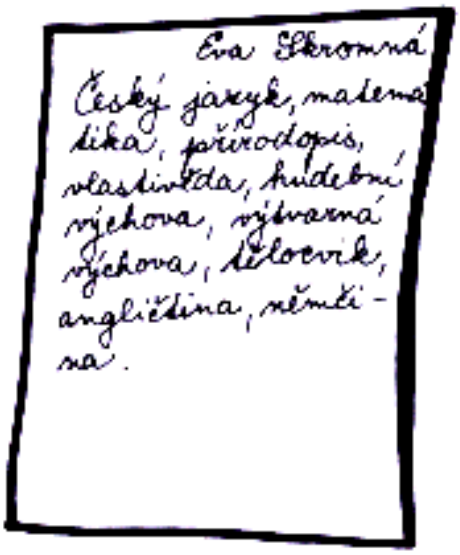

V__B__R__Ě

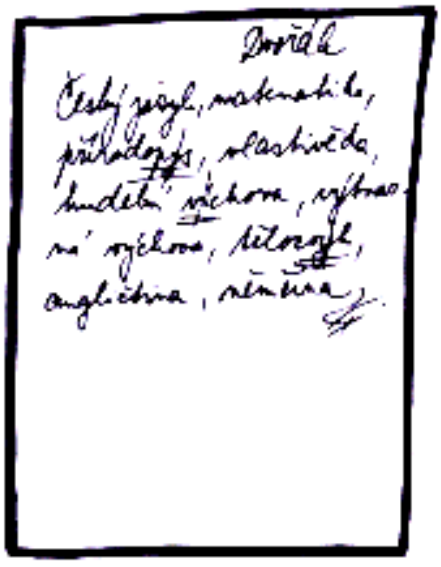

N__DO__ __ATE__ __Ě

3. Co dělají žáci na obrázku? Doplňte slovesa z nabídky.
Що роблять учні на малюнку? Доповніть запропоновані дієслова.

píše/ čte / tancuje / zpívá / opisuje / ~~počítá~~

Co dělá Eva? Eva……..

Co dělá David? David…….

Co dělá Lucie? Lucie ……..

Co dělá Petr? Petr *počítá*.

Co dělá Jana? Jana……...

Co dělá Lukáš? Lukáš……

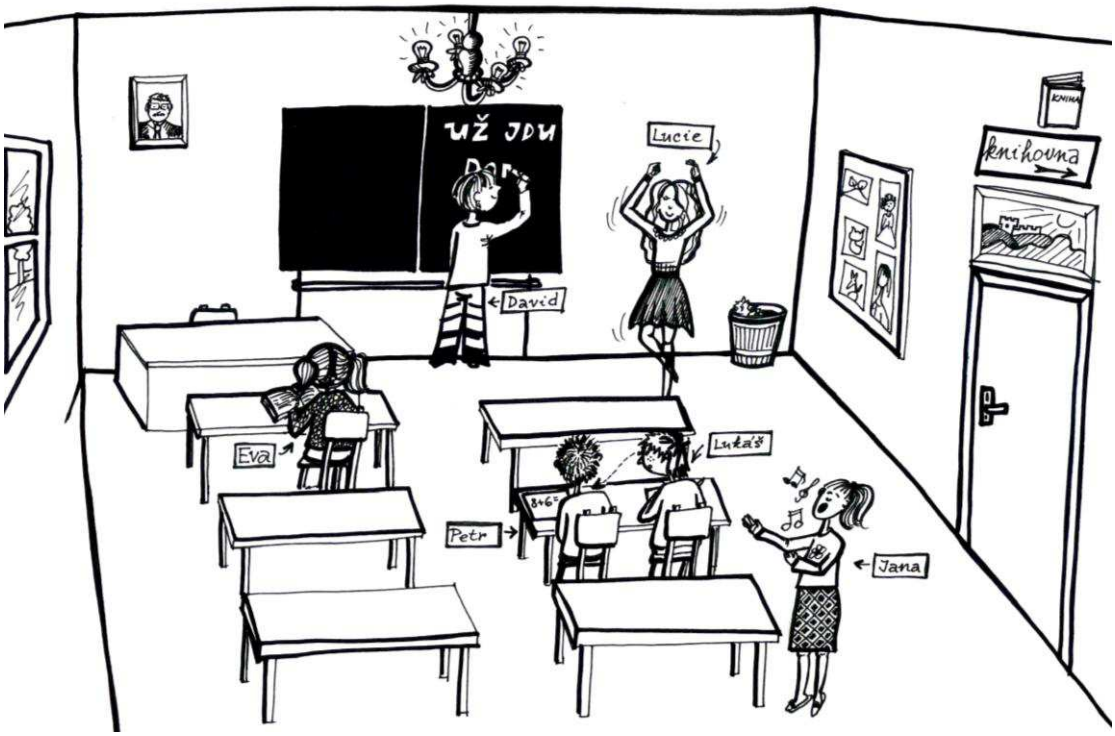

4. Kde jsou jednotlivé věci ve třídě? Doplňte text podle obrázku třídy.
Де знаходяться окремі речі в класі? Доповніть текст згідно з малюнком класу.

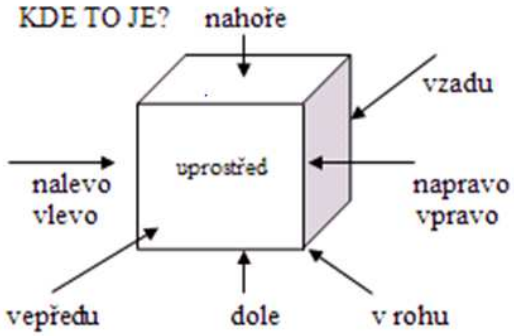

Tabule je ……...

Lustr je …….

Okno je ……..

Nástěnka je……

Podlaha je……

Knihovna je……

Dveře jsou……..

Koš je…….

Česká republika

O České republice se říká, že leží v srdci Evropy. Tvoří ji tři historická území – *Čechy, Morava, Slezsko*. Čechy se nachází v mírném zeměpisném pásmu, takže se u nás střídají 4 roční období – *jaro, léto, podzim, zima*.

Krajina České republiky je krásná svou rozmanitostí. Nejvyšší hory jsou při hranicích s okolními státy. Nejvyšší hora *Sněžka* měří 1602 m a najdeme ji v *Krkonoších*. Nížiny jsou nejčastěji podél řek. Nejdelší řekou je *Vltava*, která pramení na *Šumavě* a protéká Prahou. Nejvíce rybníků najdeme v jižních Čechách, kde se chovají ryby. Největší rybník je *Rožmberk*.

Česká republika je demokratický stát, ve kterém platí pro všechny občany stejné zákony. V čele státu je *prezident* (nyní Václav Klaus), a vláda, zákony schvalují *poslanci*. Česká státní *hymna* se jmenuje *Kde domov můj*. Ve státním znaku máme *dvouocasého lva*. Hlavní město se jmenuje *Praha*. V Čechách se platí korunami. Na bankovkách jsou vyobrazeny důležité osobnosti české historie. Bohatou historii Čech dokládá velké množství památek.

Přestože Česká republika není velký stát a má pouze 10 000 000 obyvatel, některé její výrobky jsou známé i v zahraničí (české sklo, auta značky Škoda z Mladé Boleslavi, plzeňské pivo Prazdroj, boty Baťa ze Zlína). Ve světě jsou známí i někteří čeští sportovci (hokejista Jaromír Jágr, fotbalový brankář Petr Čech, rychlobruslařka Martina Sáblíková,…)

Чеська Республіка

Про Чеську Республіку кажуть, що вона лежить в серці Європи. Її утворюють три історичні території – *Чехи, Моравія, Сілезія*. Чехи знаходяться в помірному географічному поясі, так що у нас міняється 4 пори року – *весна, літо, осінь, зима*.

Ландшафт Чеської Республіки красивий завдяки своїй різноманітності. Найвищі гори знаходяться близько кордонів з сусідніми державами. Висота найвищої гори *Снєжка* - 1602 м і знаходиться вона в *Крконошах*. Низини частіше всього знаходяться уздовж річок. Найдовша річка - *Влтава*, вона бере початок на *Шумаві* і протікає Прагою. Найбільше ставків знайдемо в Південних Чехах, де займаються розведенням риб. Найбільший ставок - *Рожмберк*.

Чеська Республіка – демократична країна, в якій для усіх її громадян діють однакові закони. В голові держави стоїть *президент* (сьогодні Вацлав Клаус), і уряд, закони затверджують *депутати*. Державний *гімн* Чеської Республіки називається *«Де моя Батьківщина»*. На нашому державному гербі зображений *лев з двома хвостами*. Столиця - *Прага*. В Чеській Республіці оплата проводиться кронами. На банкнотах зображені визначні особистості чеської історії. Багату історію Чехії підтверджує велика кількість пам'ятників історії.

Незважаючи на те, що Чеська Республіка є малою державою, і в ній живе тільки 10 000 000 жителів, деякі її вироби відомі навіть за кордоном (чеське скло, автомобілі марки «Шкода» з м. Млада Болеслав, пиво «Праздрой» з м. Пльзень, взуття «Батя» з м. Злін). У світі відомі також деякі чеські спортсмени (хокеїст Яромір Яґр, футбольний воротар Петр Чех, ковзаняр Мартіна Саблікова,…)

1. Doplňte text podle pravdy. Pomůže Vám úvodní text.
Доповніть правдивий текст. В цьому вам поможе передмова.

Hlavní město České republiky se jmenuje .....

Česká republika se skládá z .....

Česká republika má 10 000 0000 .....

Česká státní hymna se jmenuje .....

Nejdelší česká řeka se jmenuje……..... a pramení na .....

Nejvyšší česká hora se jmenuje .....

Největší český rybník se jmenuje .....

2. Doplňte chybějící informace na mapě. Použijte školní atlas.

Доповніть відсутню інформацію на карті. Скористайтесь шкільним атласом.

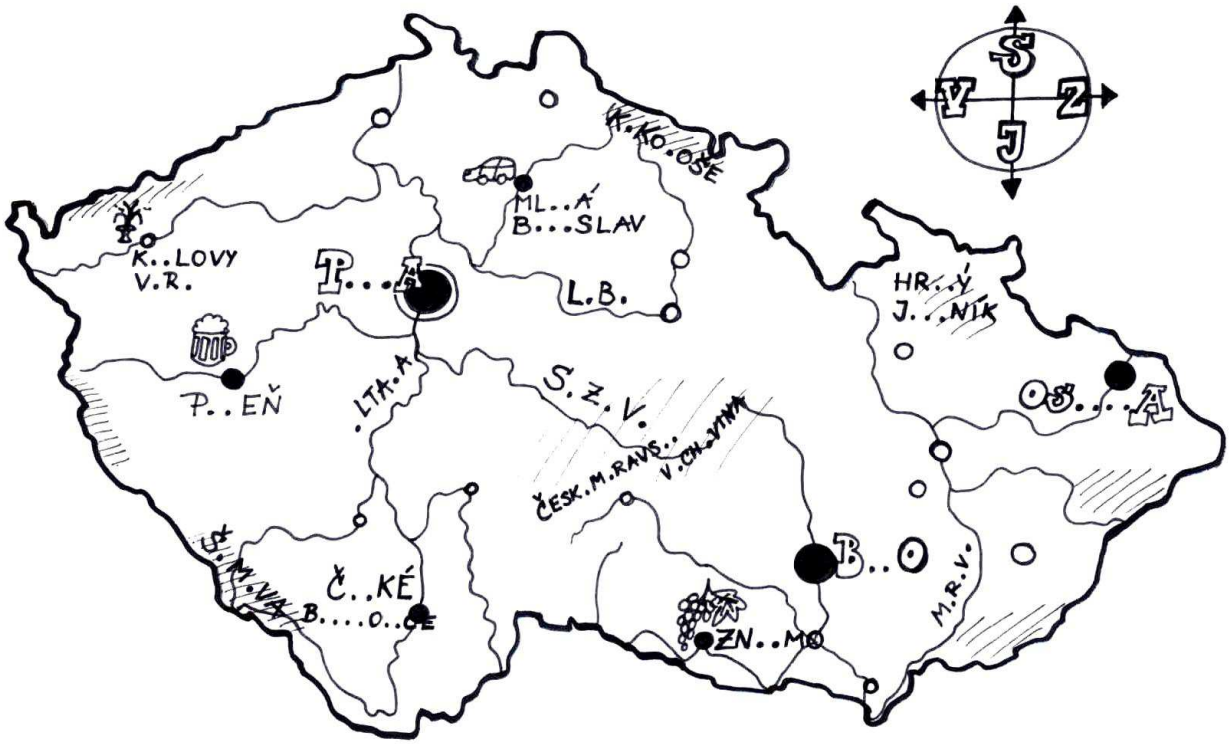

3. Dopište do papírových bankovek jejich číselnou hodnotu. Čím byli slavné osobnosti na bankovkách?
Допишіть до паперових банкнот їх числове значення. Чим прославилися особистості на банкнотах?

historik / spisovatelka / král / učitel

A) František Palacký byl……..…..

B)Karel IV. byl…….

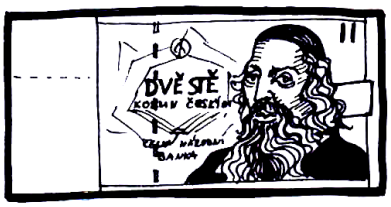

C)Jan Amos Komenský byl……

D)Božena Němcová byla……

Jak jde čas

Český gregoriánský *kalendář* má celkem 365 dní. Rok je rozdělen do *12 měsíců* (**leden, únor, březen, duben, květen, červen, červenec, srpen, září, říjen, listopad, prosinec**). Jednou za 4 roky máme tzv. *přestupný rok*, kdy máme navíc datum 29. února.

Století je sto po sobě jdoucích let (např. 1850–1949), avšak ve smyslu dějepisném je to období letopočtu, kde každé století začíná rokem jedna a končí rokem nula následujícího století, po kterém je pojmenováno, tedy např. 18. století (1701–1800), 20. století (1901–2000) atd.

Měsíce mají 28-31 dní. Dny jsou uspořádány do týdnů tak, že každý *týden* má 7 dní (**pondělí, úterý, středa, čtvrtek, pátek, sobota, neděle**) a ptáme se na ně „*Co je dnes za den?*“. Každý *den* má 24 hodin, 1 hodina se skládá z 60 minut, 1 minuta představuje 60 sekund. *Čas* je fyzikální veličina a měříme ho hodinami. Ptáme se na něj „*Kolik je hodin?*“. Různé části dne nazýváme **ráno, dopoledne, poledne** (12:00), **odpoledne, večer a noc**.

Kalendář slouží k určování data. Kalendářní *datum* je přesný zápis dne a ptáme se na něj „*Kolikátého je dnes?*“. Dle tohoto zápisu je možné každý den historicky dohledat. Skládá se z čísla dne, čísla nebo jména měsíce a čísla roku (19. 1. 2010 / 19. ledna 2010).

Roční období se vyznačuje opakovanou pravidelnou změnou počasí. Rozlišujeme čtyři roční období: **jaro, léto, podzim a zima**.

Як йде час

Чеський григоріанський *календар* має всього 365 днів. Рік розділений на *12 місяців* (**січень, лютий, березень, квітень, травень, червень, лютий, серпень, вересень, жовтень, листопад, грудень**). Один раз за 4 роки є так. зв. *перехідний рік*, в якому є дата 29 лютого.

Століття - це сто років, які йдуть один за другим (напр. 1850 – 1949 рр.), але в смислі історії це період літочислення, в якому кожне століття починається роком «один» і закінчується роком «нуль» наступного століття, в честь якого несе назву, тобто напр. XVIII століття (1701 – 1800 рр.), XX століття (1901 – 2000 рр.) і т. п.

Місяці мають 28 - 31 днів. Дні упорядковані до тижнів таким чином, що кожен *тиждень* має 7 днів (**понеділок, вівторок, середа, четвер, п’ятниця, субота, неділя**) і ми питаємо «*Який сьогодні день?»*. Кожен *день* має 24 години, 1 година складається з 60 хвилин, 1 хвилина представляє 60 секунд. *Час* – це фізична величина і вимірюємо його годинами. Ми питаємось *«Котра година?».* Частини дня називаємо: **ранок, перша половина дня, обід** (12:00), **друга половина дня, вечір і ніч**.

Календар служить для визначення дати. *Дата* згідно з календарем – це точний запис дня і ми питаємо *«Якого є сьогодні?».* Згідно з цим записом можна знайти цей день в історії. Складається з числа дня, числа або назви місяця і числа року (19. 01. 2010 / 19 січня 2010 року).

Пора року визначається повторюваною регулярною зміною погоди. Розрізняємо чотири пори року: **весна, літо, осінь і зима.**

1. Doplňte k obrázkům názvy částí dne.
Доповніть до малюнків назви частин дня.

dopoledne / odpoledne / ráno / večer / noc

Ptáme-li se „*Kdy?*“, musíme změnit tvary některých slov:
ráno / dopoledne / **v** poledne / odpoledne / večer **/ v noci /**

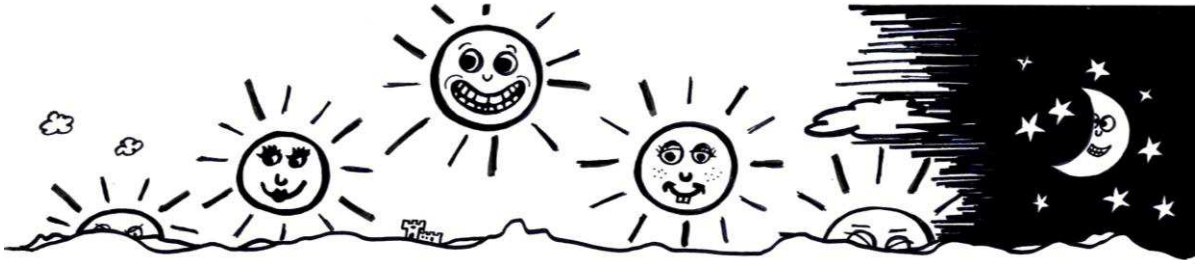

7.00 hod 10.00 hod 12.00 hod 14.00 hod 18.00 hod 22.00 hod

2. Uhodneš časové údaje? Různé typy písma ti napoví.
Вгадаєш часові дані? Різні типи письма тобі підкажуть.

Č D E R E _____

K O V I K _____

R N I T Ý _____

Kolikátého bylo včera?-Včera bylo…

Kolikátého je dnes?-Dnes je…

Kolikátého bude zítra?- Zítra bude…

Jak správně vyslovit datum? Pomůžou vám tyto dvě tabulky.
Např. „Kolikátého je dnes?“ „Dnes je 10. 5.“
Pozor! Vyslovíme „desátého pátý / desátého května“

Řadové číslovky-datum	
1. **první** -ho	13. třináct -ého
2. **druh (ý)** -ého	14. čtrnáct-ého
3. **třetí** -ho	15. patnáct-ého
4. čtvrt(ý) -ého	16. šestnáct-ého
5. pát(ý) -ého	17. sedmnáct-ého
6. šest(ý) -ého	18. osmnáct-ého
7. sedm(ý) -ého	19. devatenáct-ého
8. osm(ý) -ého	20. dvacát-ého
9. deváť(ý) -ého	21. dvacát –ého první -ho
10. desát(ý) -ého	22. dvacát -ého druh -ého
11. jedenáct(ý) -ého	28. dvacát -ého osm -ého
12.dvanáct(ý) -ého	31. třicát -ého první -ho

	Měsíce	Kdy?	2. pád
1.	leden	v lednu	ledna
2.	únor	v únoru	února
3.	březen	v březnu	března
4.	duben	v dubnu	dubna
5.	květen	v květnu	května
6.	červen	v červnu	června
7.	červenec	v červenci	července
8.	srpen	v srpnu	srpna
9.	září	v září	září
10.	říjen	v říjnu	října
11.	listopad	v listopadu	listopadu
12.	prosinec	v prosinci	prosince

3. Doplňte časové údaje podle příkladu.
Доповніть часові дані згідно з прикладом.

Příklad:
Včera bylo 20. 9. Dnes je 21.9. dvacátého prvního září / dvacátého prvního devátý.
Dnes je 21. 9. Zítra bude 22.9. dvacátého druhého září / dvacátého druhého devátý.
Zítra bude 22. 9. Pozítří bude 23.9. dvacátého třetího září / dvacátého třetího devátý.

Dnes je 13. 1. Zítra bude _____

Včera bylo 15. 3. Dnes je _____

Dnes je 1. 12. Zítra bude _____

Včera bylo 25. 8. Dnes je _____

Kolik je hodin? – Je…

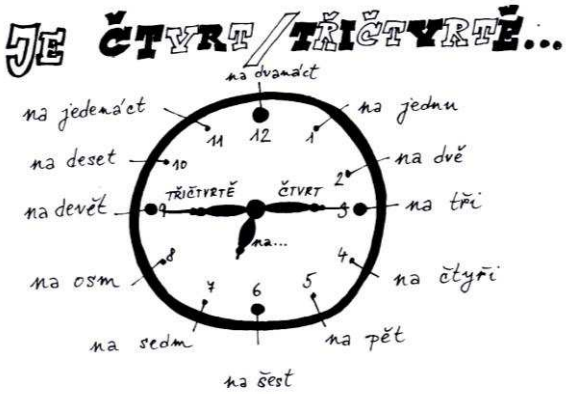

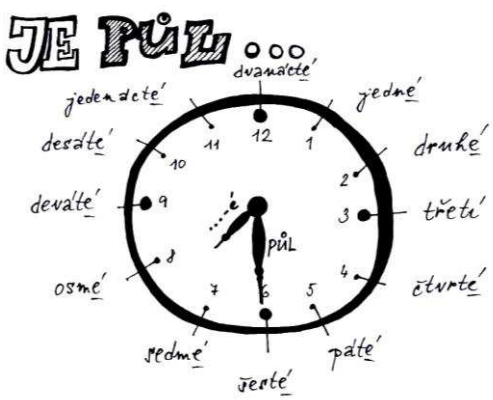

4. Kolik je hodin? Určete číslicí a slovně.
Котра година? Вкажіть цифрою і словами.

Je 11:05.
Je jedenáct hodin a pět minut.

5. Doplňte do ciferníku ručičky podle zadání.
Доповніть на циферблаті стрілки згідно з завданням.

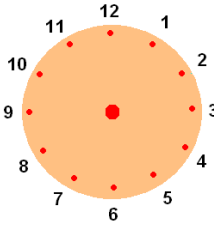

Je 8:15.

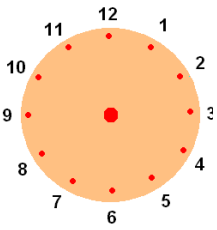

Je půl osmé.

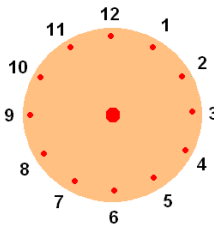

Je 22:45.

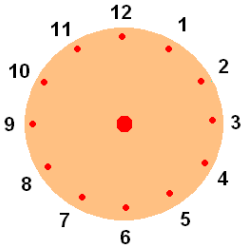

Je dvanáct hodin.

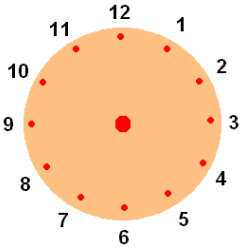

Je 19:00.

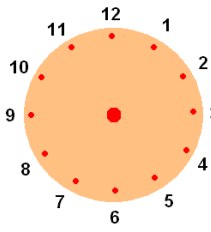

Je tři čtvrtě na pět.

Jídlo a stolování

Není důležité jen to, co a kdy jíme, ale i jak jíme. K jídelnímu stolu usedáme vždy čistí a upravení, před jídlem a po jídle si myjeme ruce, u stolu sedíme vzpřímeně**.** Nůž nikdy neolizujeme, používáme jej pouze ke krájení a přisunutí jídla na vidličku. Při jídle nesrkáme, nemlaskáme, nejíme s plnými ústy. Nezačínáme jíst, dokud všichni neusednou ke stolu. K utírání úst používáme *papírové ubrousky*, které odkládáme na talíř. *Látkové ubrousky* se při jídle dávají na klín, aby se neumazalo oblečení a odkládáme je vpravo vedle talíře.

Při stolování používáme *příbory*. V pravé ruce drží pravák *lžíci* nebo *nůž*, *vidličku* drží v levé ruce. Je-li na stole rozložena sada více příborů, odebírají se při jednotlivých chodech vždy zvnějšku směrem k talíři. Pokud jsme již dojedli, příbory dáme příbory na okraj talíře podélně vedle sebe. Pokud budeme v jídle ještě pokračovat, příbory překřížíme. Je zvykem si před jídlem popřát „*dobrou chuť*“ a ostatní odpovídají *„tobě/vám taky*“ nebo „*nápodobně*“.

Ráno (kolem 7. hodiny) obvykle *snídáme*, v poledne (kolem 12. hodiny) *obědváme*, odpoledne *svačíme* a večer *večeříme*. Ke snídani si můžeme dát třeba čaj, chleba s máslem a marmeládou. Klasický oběd se skládá z *polévky*, hlavního jídla a *dezertu*. Typickým českým jídlem je vepřové maso s knedlíky a zelím. Večeře nemá zpravidla pevný čas, může být teplá i studená. Tradičním českým alkoholickým pitím je *pivo,* oblíbené je i *víno*. Alkohol mohou v Česku kupovat a pít osoby starší 18 let.

Їжа і трапеза

Важливо не тільки те, що і коли ми їмо, але і як ми їмо. До обіднього столу сідаємо завжди чистими і охайними, перед їдою і після їди миємо руки, у столу сидимо прямо**.** Ніж ніколи не облизуємо, користуємось ним тільки для нарізання і підсування їжі на вилку. Під час їди не сьорбаємо, не плямкаємо, не їмо з повними вустами. Не починаємо їсти до тих пір, поки усі не сядуть за стіл. Для витирання вуст користуємось *паперовими салфетками*, які кладемо на тарілку. *Салфетки із тканини* під час їди потрібно давати на коліна, щоб не забруднився одяг, і класти їх з правої сторони біля тарілки.

При трапезі користуємося *столовими приборами*. В правій руці правша тримає *ложку* або *ніж*, *вилку* він тримає в лівій руці. Якщо на столі підготований комплект інших столових приборів, під час подавання окремих ходів столові прибори завжди потрібно брати з зовнішньої сторони в напрямку тарілки. У випадку, якщо ми доїли, столові прибори укладаємо на край тарілки уздовж поруч з собою. Якщо ми ще будемо продовжувати їсти, столові прибори поставимо навхрест. Зазвичай перед їжею бажають *«смачного»* і інші відповідають *«тобі/вам теж»* або *«взаємно».*

Рано (біля 7 години) зазвичай *снідаємо*, в обід (біля 12 години) *обідаємо*, після обіду *підвечіркуємо* і ввечері *вечеряємо*. Снідати можемо чай, хліб з маслом і мармеладом. Класичний обід складається з *супу*, основного блюда та *десерту*. Типовим чеським блюдом є свинина з «кнедликами» і капустою. Вечеря, як правило, не має встановлений час, може складатись з «теплих» і «холодних» блюд. Традиційним чеським спиртним напитком є *пиво,* популярне також і *вино*. Спиртне в Чехії можуть купляти і вживати особи, старші 18 років.

1. Co signalizují příbory na talíři?
Що сигналізують столові прибори на тарілці?

1

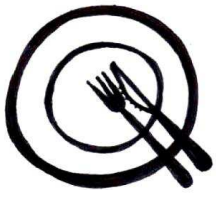

2

A) Dojedli jsme a talíř se může odnést.

B) V jídle se pokračuje.

2. Co potřebujeme k jídlu a pití? Najděte v hadovi názvy předmětů a spojte je s obrázky.
Що потрібно для їди і пиття? Знайдіть в гадині назви предметів і приєднайте їх до малюнків.

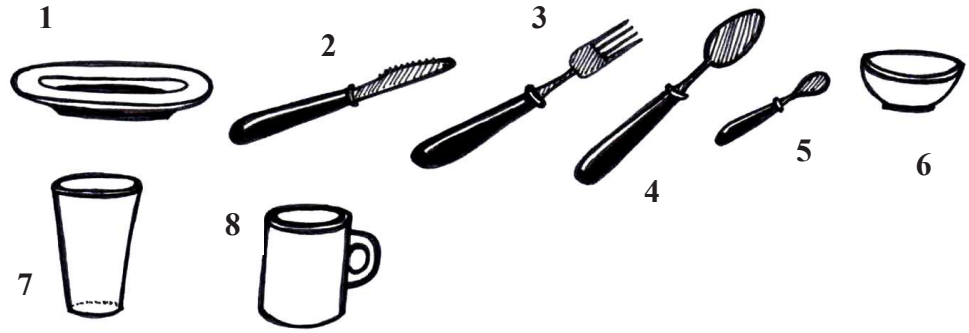

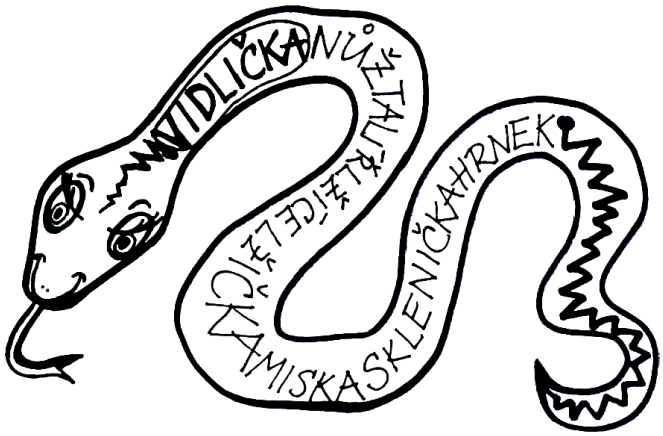

3. Přiřaďte texty k obrázkům.
Приєднайте тексти до малюнків.

A) Eva *snídá* pravidelně. *Ke snídani* pije čaj a jí housku se salámem.	C) Adam *obědvá* v jídelně. *K obědu* jí řízek s bramborem a pije limonádu.
B) Eva *večeří* většinou doma. *K večeři* jí zeleninový salát a pije džus.	D) Adam odpoledne *svačí* v družině. *Ke svačině* jí ovocný jogurt.

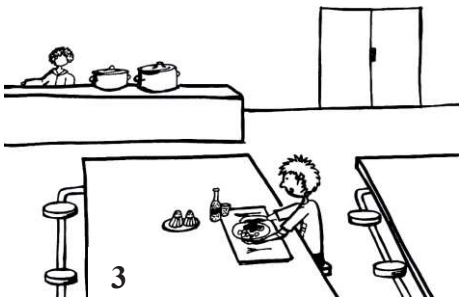

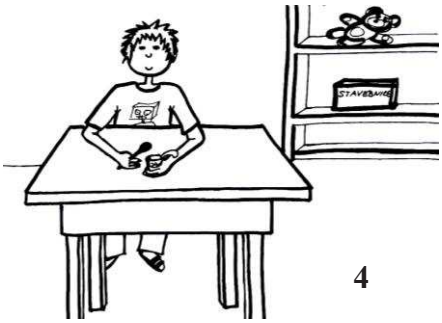

Korespondence

Posíláme-li *dopis, pohled* nebo *přání*, musíme dodržovat určité zásady. Jelikož je často píšeme rukou, měli bychom dbát o co nejlepší úpravu. Pokud dokonale neovládáme tvary tzv. psacího písma, můžeme využít tiskací podoby písmen.

Na dopis používáme nelinkovaný papír. Na začátku napíšeme datum, kdy dopis píšeme. Dopis začíná oslovením osoby, které je určen (oficiální dopisy: *Vážená paní, Vážený pane*/soukromé dopisy: *Milá…, Milý…)* a končí rozloučením či pozdravem (oficiální dopis: *S pozdravem* + podpis/soukromé dopisy: *Tvůj/Tvoje* + podpis).

Dopis vkládáme do obálky, na kterou vpravo dole napíšeme adresu, napravo nahoru nalepíme známku, hodíme do schránky nebo doneseme přímo na poštu. Dopis můžeme poslat obyčejně, ale i doporučeně prostřednictvím podacího lístku. Na podacím lístku a dopise musíme vyplnit *odesílatele* (na dopise vlevo nahoře) a *adresáta* (na dopise vpravo dole). Domů nám pak dopis doručí pošťačka či pošťák. Na poště můžeme poslat také balík nebo zaplatit složenku. Adresa musí obsahovat tyto údaje:

Pan/paní/slečna/rodina
Titul, křestní jméno, příjmení
Ulice a číslo domu (č.p.=číslo popisné)
Obec/město
PSČ (poštovní směrovací číslo)
Stát (píšeme-li do/ze zahraničí)

Z výletů posíláme pohledy, přání zasíláme k narozeninám (*Všechno nejlepší k Tvým/Vašim narozeninám přeje* + podpis), k svátku, k Vánocům (*Veselé Vánoce a šťastný nový rok… přeje* + podpis), k Velikonocům.

Кореспонденція

Якщо ми відправляємо *листа, листівку* або *поздоровлення*, потрібно дотримуватись певних правил. Приймаючи до уваги те, що ми часто пишемо їх рукою, потрібно постаратися щонайкраще їх оформити. Якщо ви досконально не володієте формами так зв. рукописного шрифту, можете скористатися друкувальною формою письма.

Для написання листа користуємось папером без лінійок. На початку напишемо дату написання листа. Лист починається звертанням до особи, якій він адресований (офіційні листи: *Шановна пані, Шановний пане*/ особисті листи: *Дорога…, Дорогий…)* і закінчуються прощанням або вітанням (офіційний лист: *З повагою* + підпис/ особисті листи: *Твій/Твоя* + підпис).

Лист вкладаємо у конверт, на який з правої сторони внизу пишемо адресу, з правої сторони нагорі приклеїмо марку, вкинемо в ящик або віднесемо прямо на пошту. Лист можемо відправити звичайним способом або рекомендовано, посередництвом поштової квитанції. На поштовій квитанції і на листі потрібно заповнити *відправника* (на листі з лівої сторони нагорі) і *адресата* (на листі з правої сторони внизу). Потім листа принесе до дому листоноша. На пошті також ми можемо відправити посилку або заплатити грошовий переказ. Адреса повинна містити такі дані:

Пан/пані/дівчина/сім'я
Учена ступінь, ім'я, прізвище
Вулиця і номер будинку (č.p. = порядковий номер)
Населений пункт/місто
ПІ (поштовий індекс)
Держава (якщо посилаємо за кордон/з-за кордону)

З поїздок посилаємо листівки, побажання посилаємо на День Народження (*Всього найкращого на Твоє/Ваше День Народження бажає* + підпис), на іменини, на Різдво (*Веселого Різдва і щасливий Новий рік… бажає* + підпис), на Великдень.

1. Doplňte slova z nabídky k obrázkům.
Доповніть запропоновані слова до малюнків.
pohlednice / složenka / obálka / známka / pošťačka / schránka

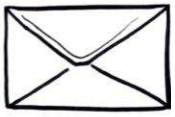

1 _____

4 _____

2 _____

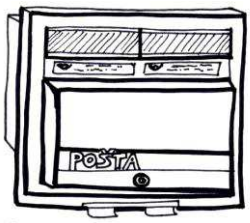

3 _____

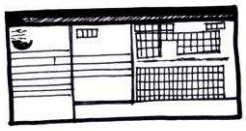

5 _____

6 _____

2. Petr Novák (odesílatel) píše <u>doporučený dopis</u> své kamarádce Evě Černé (adresát). Napište na obálku správně podle textu adresy odesílatele a adresáta.

Петр Новак (відправник) пише <u>рекомендованого листа</u> своїй подрузі Еві Черній (адресат).
Напишіть на конверт правильно згідно з текстом адресу відправника і адресата.

Žák

……

……

……...

__ __ __ __ __

Žákyně

……...

……...

……...

__ __ __ __ __

Petr Novák je žák základní školy.
Petr chodí do 5.A.
Petr bydlí ve městě Kolín (PSČ 160 00).
Petr bydlí v bytě v ulici Smetanova č.p. 1250.

Eva Černá je žákyně základní školy
Eva chodí do stejné třídy jako Petr.
Eva bydlí ve vesnici Chmeliště (PSČ 285 04)
Eva bydlí ve velkém domě č.p. 86.

3. Jaké fráze používáme, když začínáme/končíme dopis? Napište je do tabulky.
Якими фразами ми користуємось на початку/в кінці листа? Напишіть їх в таблицю.

~~Ahoj, Davide!~~ *Tvůj Martin.* *Milá paní Nováková,* *Měj se hezky.*

Vážený pane řediteli,.... *~~Tvoje Jana.~~*

Dopis začínáme:	**Dopis končíme:**
Ahoj, Davide!	*Tvoje Jana.*
…….	…….
…….	…….

4. Spojte dvojice slov z Poštovní poukázky typu A, která k sobě patří.
З'єднайте пари слів з поштового переводу типу А, які підходять один до другого.

Účel platby	2 256,-
Částka Kč	dvatisícedvěstepadesátšest
Ve prospěch účtu	0100
Slovy	předplatné časopisu
Kód banky	10-13870512

Krizové situace

Každý den nám hrozí řada nebezpečí. Je důležité, abychom se uměli v krizových situacích správně zachovat. Mezi nejčastější krizové situace patří *autonehoda, požár, krádež, povodně, vichřice, utonutí, otrava* apod. V takovýchto situacích často využíváme tyto fráze: *„Hoří!“, „Pozor!“, „Jděte pryč!“. „Ven!“. „Utečte!“, „Pomoc!“*

V případě nebezpečí v Čechách voláme nouzová telefonní čísla: 150 pro přivolání hasičů, 155 pro záchrannou službu, 158 pro policii. Univerzální evropské tísňové číslo pro pomoc je 112. V případě nouzového volání se spojovatelka ptá: „*Co se stalo?*“ a je nutné uvést tyto informace: kde se událost stala, co se stalo a kdo volá.

Do příjezdu záchranné služby musíme poskytnout první pomoc dle svých možností a schopností. První pomoc nemusíme poskytnout pouze tehdy, pokud by bylo ohroženo zdraví vaše (požár, části pod napětím apod.), či někoho jiného.

Před nebezpečím nás varují varovné a zákazové značky. Jejich nerespektování může mít za následek různé sankce.

Кризові ситуації

Кожен день нам загрожує ряд небезпек. Важливо, щоб ми уміли правильно себе вести в кризових ситуаціях. До найчастіших кризових ситуацій належать *автомобільна аварія, пожежа, крадіжка, повінь, ураган, потоплення, отруєння* тощо. В таких ситуаціях часто користуємось такими фразами: *«Горить!», «Обережно!», «Ідіть геть!», «На вулицю!», «Тікайте!», «Допоможіть!».*

У випадку небезпеки в Чехії дзвонимо на аварійні телефонні номери: 150 – виклик пожежників, 155 – швидка допомога, 158 - поліція. Універсальний європейський аварійний номер допомоги - 112. У випадку аварійного виклику оператор питає: *«Що сталося?»* і потрібно вказати таку інформацію: де подія відбулася, що сталося і хто дзвонить.

До приїзду швидкої допомоги потрібно надати першу допомогу залежно від своїх можливостей і здатності. Першу допомогу не обов’язково надавати тільки у випадках, якщо б знаходилося під загрозою ваше здоров’я (пожежа, частини під напругою тощо), або іншої особи.

Перед небезпекою нас попереджують попереджувальні і заборонні знаки. Їх

1. Jaká nouzová telefonní čísla vytočíte při následujících krizových situací?
Які аварійні телефонні номери ви наберете у випадку виникнення таких кризових ситуацій?

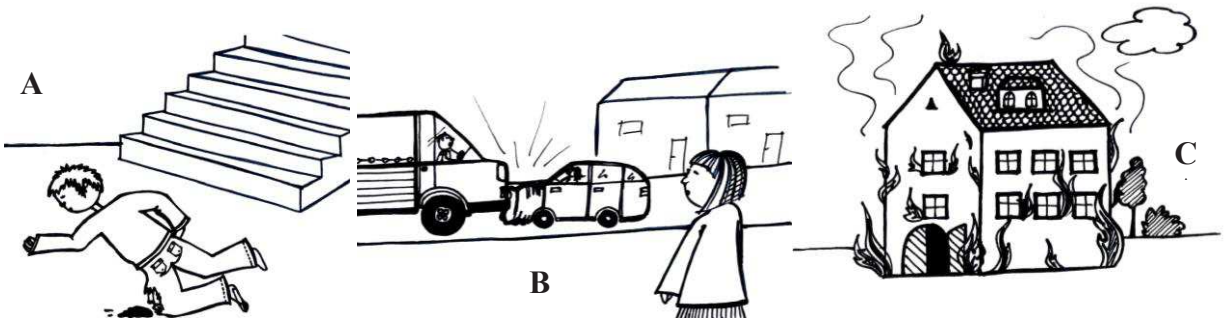

_____ _____ _____

2. Co je na značkách zakázáno?
Що забороняють знаки?
koupání / kouření / vjezdu / parkování

A) Zákaz _____

B) Zákaz _____

C) Zákaz _____

D) Zákaz _____

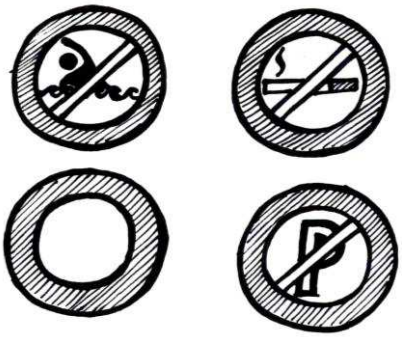

3. Vybarvěte pouze děti, které se chovají tak, aby jim žádné nebezpeční nehrozilo. Pojmenujte, jaká rizika dětem hrozí?
Замалюйте тільки дітей, які ведуть себе так, щоб запобігти будь-якій загрозі. Назвіть риски, які загрожують дітям?

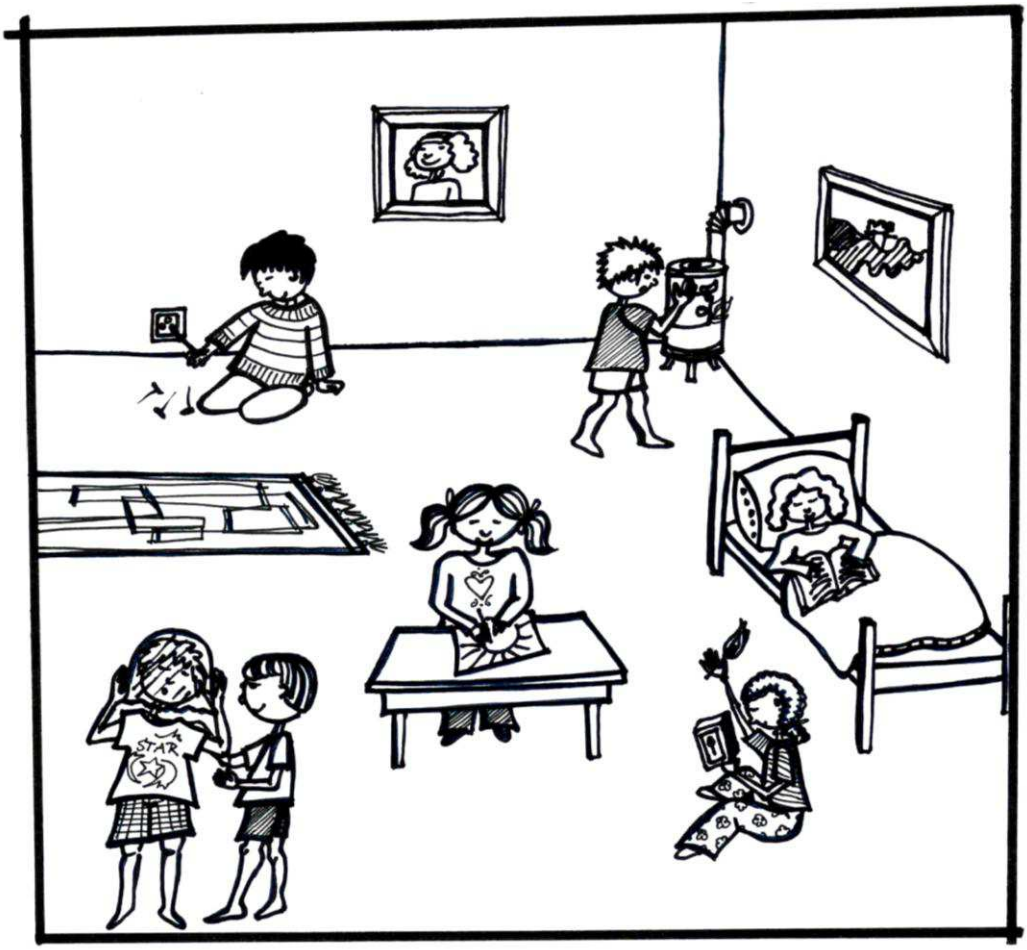

4. Doplňte chybějící hlásky ve frázích.
Доповніть відсутні звуки в фразах.

Na ulici

Děti jsou stejně jako dospělí součástí silničního provozu. Když se pohybujeme po ulici, jsme *chodci* či *cyklisti*, někdy používáme dopravní prostředky *(auto, autobus, tramvaj, metro, vlak, kolo, motorka*). Ve větších městech je těchto dopravních prostředků hodně, a proto se často tvoří *zácpy*. Aby chůze i doprava byly bezpečné, musíme dodržovat dopravní pravidla a *značky*.

Po chodníku chodíme vpravo, stejně jako po vyznačeném *přechodu* při přecházení ulice. Je-li na přechodu *semafor*, přecházíme na zelenou. Na silnici, kde není *chodník*, jdeme po levém okraji čelem k protijedoucím vozidlům, aby nás *řidič* dobře viděl. Když není přechod vyznačen, přecházíme na přehledném místě.

Pokud využíváme městskou dopravu, musíme si zakoupit jízdenku např. v automatu, přímo u řidiče nebo v Praze i formou SMS zprávy. Když nebudete mít platnou jízdenku, můžete dostat od revizora *pokutu*.

Ve veřejných dopravních prostředcích musíme dodržovat určité zásady. Při nastupování počkáme, až všichni vystoupí. Při jízdě se držíme, abychom do cestujících nenaráželi. Nekřičíme, nejíme, nehrajeme na hudební nástroj, hlasitě netelefonujeme, nenaskakujeme za jízdy, neodhazujeme odpadky. Uvolníme své místo starším osobám, invalidům, těhotným a ženám s malými dětmi.

На вулиці

Діти, так як і дорослі, являються учасниками дорожньо-транспортного руху. Під час руху на вулиці ми являємось *пішоходами* чи *велосипедистами*, деколи користуємось транспортними засобами *(автомобіль, автобус, трамвай, метро, поїзд, велосипед, мотоцикл*). В великих містах цих транспортних засобів є багато, тому часто утворюються *пробки*. Для безпечного руху транспорту і пішоходів потрібно дотримуватись правил дорожньо-транспортного руху і *знаків*.

По тротуарі ходимо з правої сторони, так само як по визначеному *переході* при переході вулиці. Якщо на переході є *семафор*, переходимо на зелене світло. На дорозі, де немає *тротуару*, йдемо по лівому краю, обличчям до автомобілів, що рухаються напроти, щоб *водій* нас добре бачив. Якщо перехід не позначений, переходимо дорогу на видному місці.

Якщо ми користуємось міським транспортом, потрібно купити квиток, напр. в автоматі, прямо у водія або в Празі також формою СМС повідомлення. Якщо у вас не буде дійсного квитка, ревізор вас може *оштрафувати*.

В громадському транспорті потрібно дотримуватись певних правил. Під час посадки почекаємо, поки усі вийдуть. Під час їзди тримаємось, щоб не наштовхуватись на пасажирів. Не кричимо, не їмо, не граємо на музичний інструмент, голосно не телефонуємо, не наскакуємо під час їзди, не викидаємо відходи. Звільнимо своє місце старшим особам, інвалідам, вагітним і жінкам з малими дітьми.

1. Doplňte slova k obrázkům. Pomůže vám úvodní text.
Доповніть слова до малюнків. В цьому вам допоможе передмова.

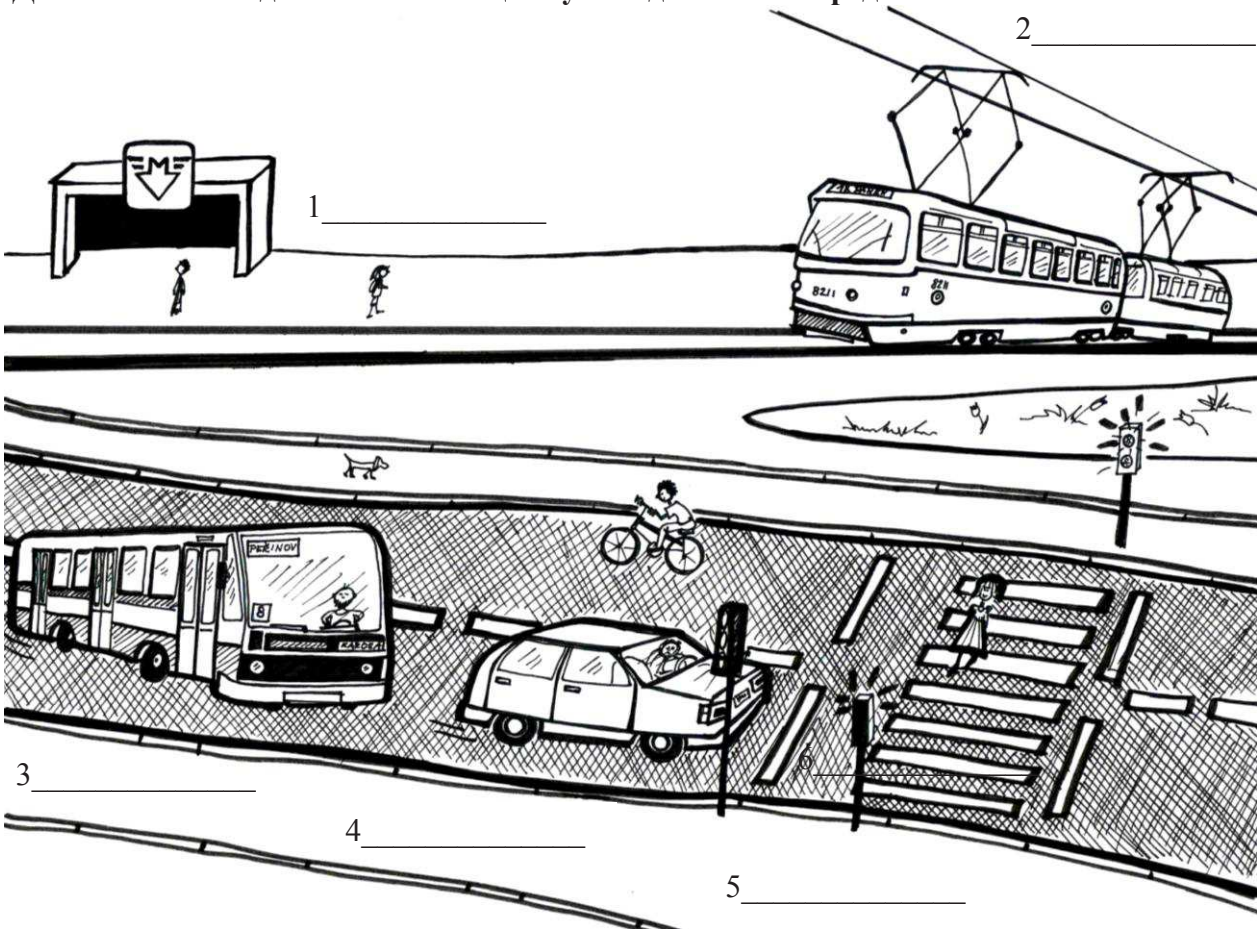

2. Červený a zelený signál **Червоний і зелений сигнал**

Prohlédněte si dobře oba obrázky. Vybarvěte podle situace na obrázku odpovídající barvou signál, který právě svítí na semaforu. Urovnejte písmena v rámečku a zjistěte, jestli jsou pod správným obrázkem.

Добре прогляньте обидва малюнки. Виберіть залежно від ситуації на малюнку відповідним кольором сигнал, який в даний момент горить на семафорі. Вирівняйте букви в рамці і з'ясуйте, чи вони знаходяться під правильним малюнком

I D J	Ů T S J

3. Spojte fráze s obrázky.
З'єднайте фрази з малюнками.

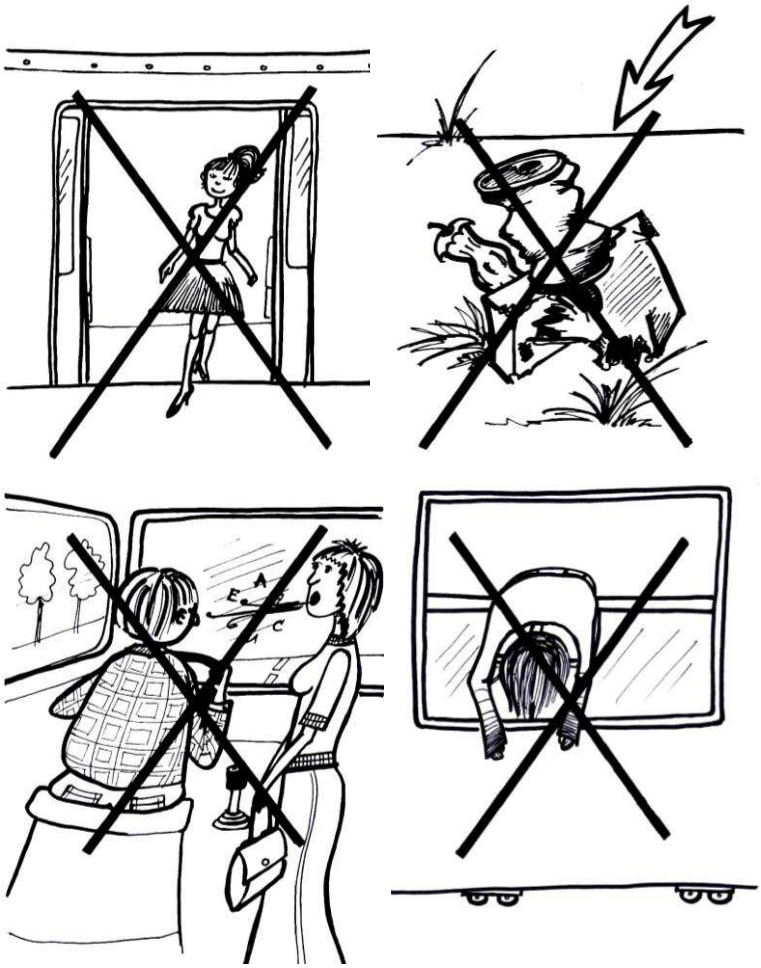

A) Ukončete nástup a výstup, dveře se zavírají.
B) Neodhazujte odpadky.
C)Nemluvte za jízdy s řidičem.
D)Nenahýbejte se z oken.

4. Co znamenají značky? Spojte značky s větami a doplňte do značek barvy.
Що означають знаки? З'єднайте знаки з реченнями і доповніть в знаках кольори.

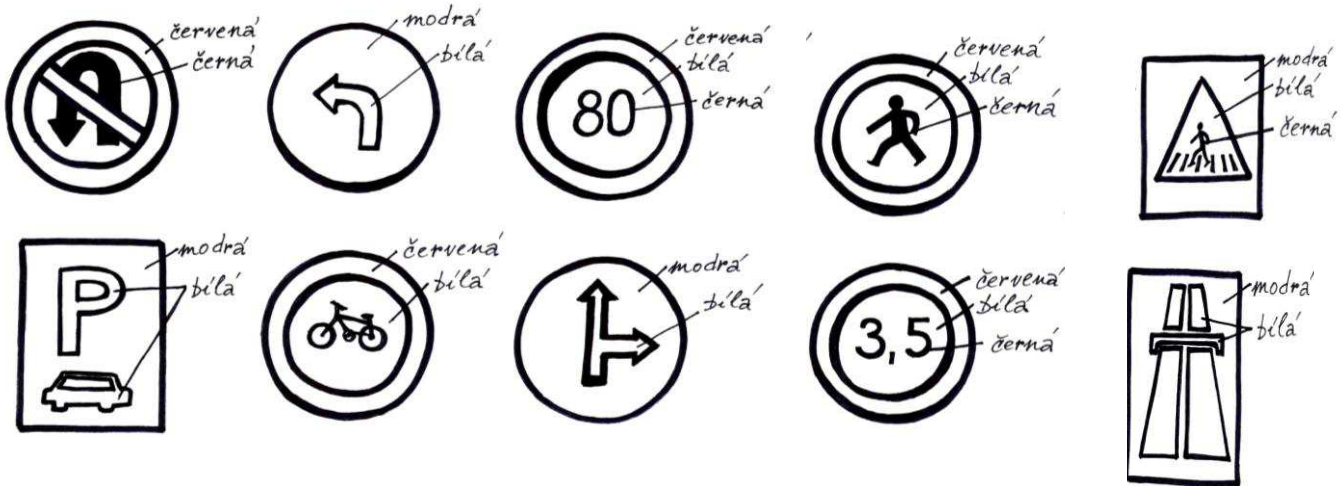

A) Zde můžete parkovat.
B) Jeďte doleva!
C) Dálnice
D) Přechod pro chodce.
E) Tam nesmíte jet na kole.
F) Tam nesmíte!
G) Jeďte rovně nebo doprava.
H) Zde nesmíte otáčet auto!
I) Omezení pro velká auta
J) Smíte jet rychlostí nejvýše 80 km/hod.

V divadle

Malé děti chodí do divadla nejčastěji na *loutkové divadlo*. Nejznámějšími českými loutkami je Hurvínek a jeho tatínek Spejbl. V divadle můžeme shlédnout i *operu*, *muzikál* nebo klasickou *činohru*. V každém větším městě najdeme menší nebo větší divadlo, ale naše nejvýznamnější divadlo se nachází v Praze a jmenuje se Národní divadlo. Bylo postaveno z peněžních darů českého lidu v druhé polovině 19. století.

Do divadla chodíme vždy slavnostně oblečeni a včas. *Lístky* kupujeme většinou předem v *předprodeji* v *pokladně* divadla nebo přes internet. Před samotným vstupem do sálu si odložíme kabáty a bundy v *šatně*. Lístky nám zkontroluje paní *uvaděčka*, která nám poradí, kam se máme usadit. Pokud sedíme uprostřed, do řady vstupujeme vždy čelem k sedícím. Do řady sedadel vstupuje jako první muž. Žena sedí vždy po jeho pravici. Jestliže by však měla žena sedět na kraji řady, sedne si na její místo muž. V divadle si můžeme koupit i *program* celého představení.

V divadle mluvíme tlumeně a po začátku představení již mlčíme, nenakláníme k sobě hlavy a v žádném případě nešustíme pytlíky od bonbónů. Samozřejmostí je vypnutý mobilní telefon. O přestávce máme možnost občerstvit se, prohlédnout si foyer. Na konci představení vždy zatleskáme.

В театрі

Малі діти ходять в театр частіше всього на *ляльковий театр*. Самими популярними чеськими ляльками є Гурвінек і його татусь Спейбл. В театрі ми можемо відвідати також *оперу*, *мюзикл* або класичну *драму*. В кожному великому місті знайдемо невеликий або великий театр, але наш найвідоміший театр знаходиться в Празі і називається «Національний театр». Він був побудований з грошових пожертвувань чеського народу в другій половині XIX століття.

В театр ми ходимо завжди святково одягнені і вчасно. *Квитки* купуємо в основному заздалегідь в *касі попереднього продажу* театру або посередництвом Інтернету. Перед самим входом в зал залишимо пальта і куртки в *гардеробі*. Квитки нам перевірить пані *білетерка*, яка нам порадить куди нам сісти. Якщо ми сидимо посередині, в ряд входимо завжди лицем до сидячих. В ряд з сидіннями перший входить мужчина. Жінка сидить завжди з його правої сторони. Але якщо жінка буде сидіти на краю ряду, на її місце сяде мужчина. В театрі можемо купити також *програму* цілого спектаклю.

В театрі розмовляємо впівголоса і після того, як почнеться спектакль мовчимо, не схиляємо до себе голови і в жодному випадку не шелестимо пакетиками від цукерок. Само собою потрібно вимкнути мобільний телефон. Під час перерви маємо можливість купити напиток (перекусити), проглянути фойє. В кінці спектаклю завжди зааплодуємо.

1. Napište slova z nabídky k obrázkům.
Напишіть запропоновані слова до малюнків.

Jeviště, hlediště, sedadlo, balkón, řada, divák, divačka, opona, uvaděčka

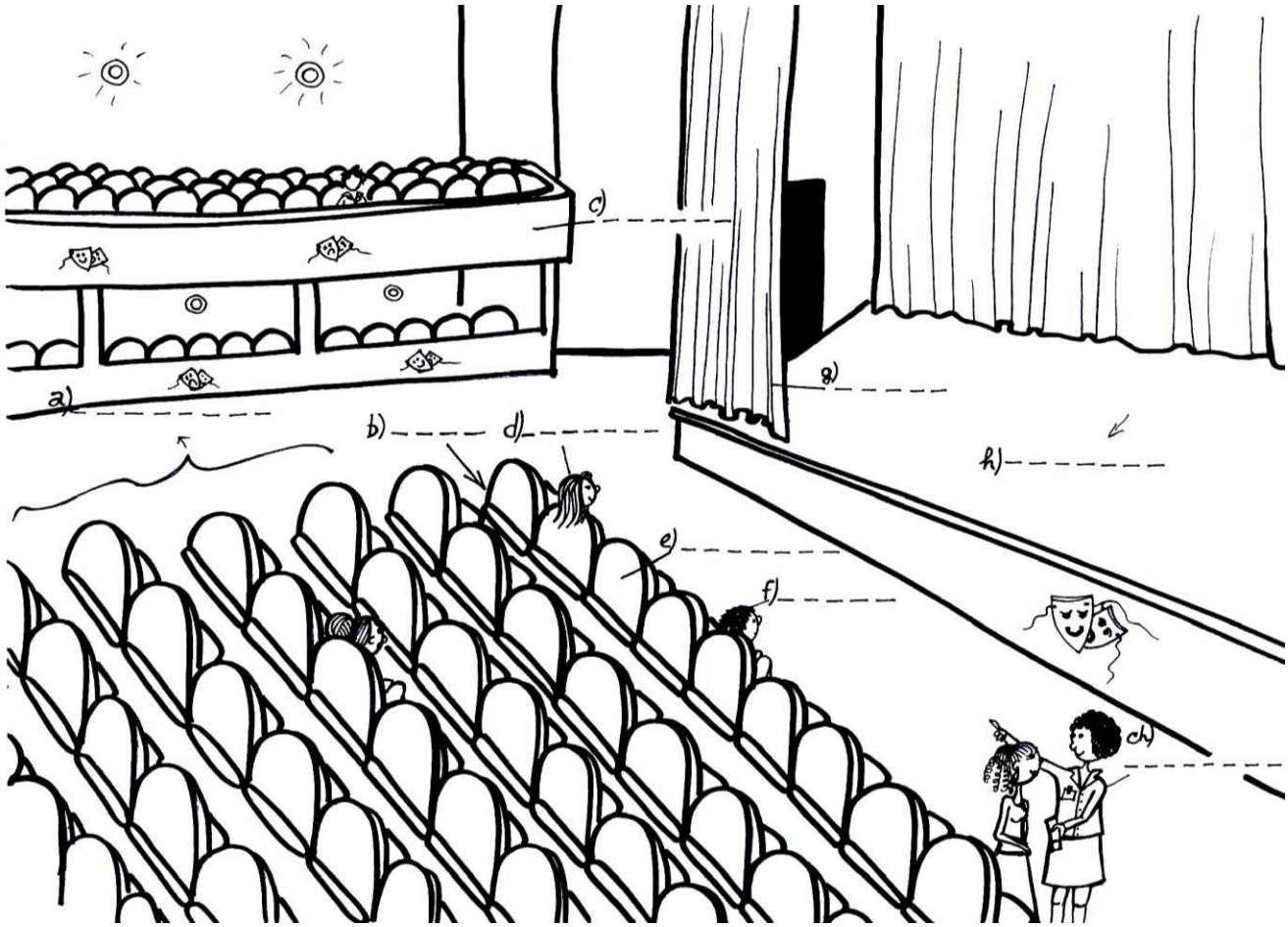

Vánoce

Vánoce jsou v křesťanské tradici oslavou narození Ježíše Krista. V Česku je za vrchol Vánoc považován Štědrý den, to je 24. prosinec. Tomu předchází období čtyř týdnů, kterému se říká *advent*. V této době pečeme vánoční *cukroví*, uklízíme byt, nakupujeme a vyrábíme *dárky*.

Typickým symbolem Vánoc je *betlém*, který vyobrazuje Svatou rodinu. Právě narozený Ježíš leží v chlévě na seně v jesličkách a jeho rodiče Panna Maria a Josef o něj pečují. Pastýři a orientální Tři králové přinášejí dary.

Lidé si do domácností kupují *stromečky*, které zdobí ozdobami a svíčkami a pod který kladou dárky. Na Štědrý den se schází celá rodina na slavnostní večeři, která se tradičně skládá z *rybí polévky, bramborového salátu a smaženého kapra.* Po večeři bývá zvykem rozbalovat vánoční dárky, které dětem v českých zemích přináší *Ježíšek*. Štědrý den tradičně vrcholí půlnoční mší, na které se zpívají *koledy (*např. Narodil se Kristus Pán).

Rodiny slaví tyto svátky radosti a klidu návštěvami svých blízkých, dívají se na pohádky a když napadne sníh a mrzne *sáňkují* a *bruslí*.

Na poslední den v roce připadá Silvestr, to je 31. prosinec. Odpočítávají se poslední minuty starého roku a nový rok se přivítá přípitkem, často šampaňským. O půlnoci se odpaluje *ohňostroj*.

Різдво

Різдво в християнській традиції – це святкування народження Ісуса Христа. В Чехії кульмінацією Різдва вважається Святвечір, тобто 24 грудня. Його випереджає період чотирьох тижнів, який називають *різдвяний піст*. В цей період печемо різдвяне *печення*, прибираємо дім, купуємо і виробляємо *подарки*.

Типовим символом Різдва є *вертеп*, який символізує Святу сім'ю. Народжений Ісус лежить в хліві на сіні в яслах і його батьки Діва Марія і Йозеф доглядають за ним. Пастухи і Три королі зі сходу приносять дари.

Люди купують *ялинки*, які прикрашають прикрасами і свічками та під які кладуть подарки. На Святвечір сходиться вся сім'я на святкову вечерю, яка традиційно складається з *юшки з риби, картопляного салату і жареного корона.* Після вечері зазвичай розпаковуються різдвяні подарки, які дітям в Чехії приносить *Ісусик*. Святвечір традиційно кульмінує північним богослужінням, на якому співають *коляди (*напр. Народився Христос Пан).

Сім'ї святкують ці свята радості і спокою відвідинами своїх близьких, дивляться на казки, а якщо нападає сніг і мерзне – *катаються на санках і ковзанах*.

1. Doplňte chybějící hlásky ve slovech. Nápovědu hledejte v textu nahoře.
Доповніть відсутні звуки в словах. Підказки шукайте в тексті нагорі.

A) __ ár__y
B) st__o__eč__k
C) c__ kr__v__
D) o__ňo__t__oj
E) __o__le__y
F) Je__íš__k

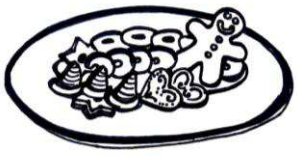

2. Spojte data s názvy českých vánočních svátků. Na které dny připadají svátky letos?
З'єднайте дані з назвами чеських різдвяних свят. На які дні в цьому році виходять свята?

24. prosince	Nový rok	……..
25. prosince	Štědrý den	pátek
26. prosince	Silvestr	……..
31. prosince	1. svátek vánoční-Boží hod	……...
1. ledna	2. svátek vánoční-Štěpán	……

3. Doplňte názvy osob k obrázkům. Kdo nese největší, menší a nejmenší dárek?
Доповніть назви осіб до малюнків. Хто несе найбільший, менший і найменший подарок?

Je zvykem, že v podvečer 5. prosince obchází rodiny s dětmi **Mikuláš** s **čerty** a **anděly**.
Andělé s Mikulášem roznášejí dárky, čerti se starají o symbolické trestání a strašení zlobivých dětí.
Když děti řeknou nějakou básničku nebo zazpívají písničku, dostanou malý dárek v podobě různých pamlsků (čokoládu, ovoce, sušenky,…)

Зазвичай під вечір 5 грудня відвідує сім'ї з дітьми **Мікулаш** з **чортами** і **ангелами**.
Ангели з Мікулашом розносять подарки, чорти відповідають за символічне залякування нечемних дітей.
Якщо діти розкажуть якийсь віршик або заспівають пісеньку, отримають невеликий подарунок у вигляді різних солодощів (шоколад, фрукти, печення,…)

4. Naučte se známou českou vánoční básničku. Spojte sloky básničky s obrázky.
Навчіться відомий чеський різдвяний віршик. З'єднайте строфи віршу з малюнками.

Vánoční stromeček

Vánoční stromeček zavoněl v pokoji,
maminka u stolu jablíčko rozkrojí.
A když ho rozkrojí, uvidím hvězdičku,
co byla schovaná v červeném jablíčku.

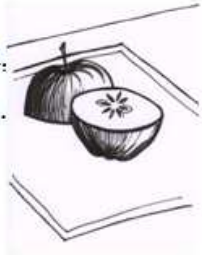

Velikonoce

Velikonoce jsou nejvýznamnějším křesťanským svátkem, který je oslavou zmrtvýchvstání Ježíše Krista. Svátky se slaví týden po prvním jarním úplňku. Tyto dny mají tradiční jména: Zelený čtvrtek, Velký pátek, Bílá sobota, Boží hod velikonoční a Velikonoční pondělí.

Mezi velikonoční symboly patří *beránek*, *kříž, vajíčka* (symbol nového života), *zajíček*. Byty se zdobí jarními květinami (prvosenka, sněženka, bledule,…) a naklíčeným obilím. Pečou se *mazance*, malují se *kraslice*, barví a zdobí se vajíčka a chlapci pletou pomlázky.

V Česku je prastarou tradicí hodování a pomlázka. V době vzkříšení se v některých rodinách drží *půst* – její se maso. Na Velikonoční pondělí ráno muži a chlapci chodí po domácnostech svých známých a šlehají ženy a dívky pomlázkou zdobenou barevnými stužkami, aby byly celý rok zdravé. Podle tradice muži při hodování pronášejí *koledy*. Nejznámější velikonoční koledou je tato krátká říkanka: "*Hody, hody doprovody, dejte vejce malovaný, nedáte-li malovaný, dejte aspoň bílý, slepička vám snese jiný…"*. V některých částech Česka mohou ženy pomlázku oplatit odpoledne, kdy vylívají na muže a chlapce kbelíky studené vody.

Великдень

Великдень – це найважливіше християнське свято, яке є святкуванням воскресіння Ісуса Христа. Свята святкуються тиждень після весняного повного місяця. Ці дні мають традиційні назви: Зелений четвер, Великодня п'ятниця, Біла субота, Божий час великодній та Великодній понеділок.

До великодніх символів належить *баранчик*, *хрест, яйця* (символ нового життя), *заєць*. Будинки прикрашаються весняними квітами (першоцвіт, підсніжник, левкой,…) і зерновими культурами, що пустили ростки. Печуться *мазанці (пасхальні калачі)*, малюються *крашанки*, фарбують та прикрашають яйця і хлопці плетуть лозини для стьобання.

В Чехії є прадавня традиція – бенкетування та стьобання лозиною на Великдень. Під час воскресіння деякі сім'ї тримають *піст* – не їдять м'ясо. Рано у Великодній понеділок чоловіки та хлопці ходять до своїх знайомих і стьобають жінок і дівчат лозиною для стьобання, прикрашеною кольоровими стрічками, щоб вони були цілий рік здорові. Згідно з традицією чоловіки під час стьобання лозиною говорять *коляди*. Найвідомішою Великодньою колядою є такий короткий вірш: «*Бенкет супроводжується стьобанням, дайте мальоване яйце, якщо не дасте мальоване, дайте хоча б біле, курка вам знесе інше…»*. В деяких частинах Чехії жінки можуть «відплатити» стьобання лозиною після обіду, при цьому вони виливають на чоловіків і хлопців відра холодної води.

1. Doplňte následující věty.
Доповніть наступні речення.

mazance / vajíčka / prvosenka / pomlázku / koledu / Velikonoce

A) Svátky jara se nazývají _____ .

B) Chlapci si z proutků pletou _____ .

C) S pomlázkou pak chodí na _____ .

D) O Velikonocích pečeme _____ .

E) Hlavním znakem jsou malovaná _____ .

F) Jarní květina se jmenuje _____ .

2. Zeleně vybarvěte slova, která nějak souvisí s Velikonocemi. Červeně vybarvěte slova, která nějak souvisí s Vánocemi.
Замалюйте зеленим кольором слова, які будь-яким чином пов'язані з Великоднем. Замалюйте червоним кольором слова, які будь-яким чином пов'язані з Різдвом.

betlém	beránek	vajíčko	čert
pomlázka	mazanec	proutek	koleda
kuřátko	slepička	vánočka	prskavka
kraslice	jaro	zajíček	silvestr

3. Najděte vždy stejnou dvojici vajíček. Vajíčka spojte čarou a vybarvěte je stejně.
Знайдіть однакову пару яєць. Яйця з'єднайте лінією і однаково їх замалюйте.

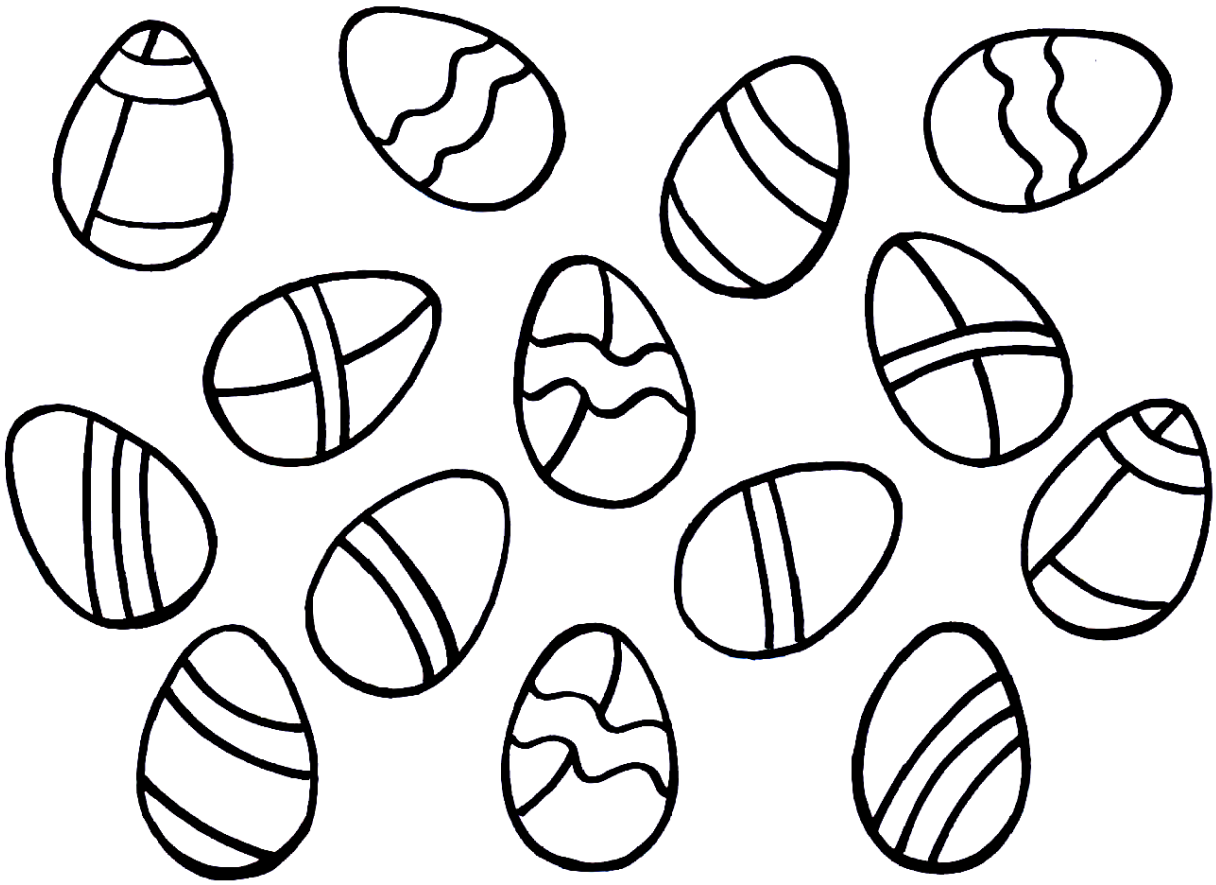

Fráze

Představování	**Рекомендування**
Znáš Janu? – Ano, znám./Ne, neznám.	Ти знаєш Яну? – Так, знаю./Ні, не знаю.
Kolik ti/Vám je let? – Je mi…	Скільки тобі/Вам років? – Мені…
Kdy ses narodil/narodila? – Narodil/a jsem se…	Коли ти народився/ народилась? – Я народився/народилася…
Kde jsi/jste se narodil? Narodil jsem se v…	Де ти/ви народився/ народились? Я народився в …
Odkud jsi/jste? – Jsem z….	Ти/ Ви звідки? – Я з….
Kde bydlíš/bydlíte? – Bydlím v…	Де ти/Ви живеш/живете? – Я живу в…
Jak dlouho jsi v České republice? – V České republice jsem…	Як довго ти живеш в Чеській Республіці? – В Чеській Республіці я живу…
Jaké je tvoje/Vaše telefonní číslo? – Moje telefonní číslo je…	Який у тебе/Вас телефонний номер? – Мій телефонний номер…
Jaká je tvoje/Vaše emailová adresa? – Moje emailová adresa je …(@=zavináč, . = tečka)	Яка у тебе/Вас електронна адреса? – Моя електронна адреса …(@=собачка, . = крапка)
Pozdravy	**Вітання**
Dobré ráno.	Доброго ранку.
Dobrý den.	Доброго дня.
Dobrý večer.	Доброго вечора.
Ahoj.	Привіт.
Čau.	Здорово.
Nazdar.	Привіт.
Jak se máš/máte? – Dobře, děkuju. A ty/vy?	Як у тебе/вас справи? – Добре, дякую. А у тебе/вас?
Prima./Fajn./Docela dobře./Nic moc./Špatně.	Чудово./Гарно./Досить добре./Не дуже./Погано.
Na shledanou.	До побачення.
Mějte se hezky.	Бажаю всього доброго.
Dobrou noc.	Добраніч.
Hezký víkend.	Бажаю хороших вихідних.
Kouzelná slova	**Чарівні слова**
Děkuju./Děkuji.Děkuju mockrát. – Není zač./Prosím.	Дякую./ Дуже дякую. – Немає за що./Прошу.
Mrzí mě to. – To je v pořádku.	Мені дуже неприємно. – Нічого.
Je mi to líto. – Nic se nestalo.	Мені дуже шкода. – Нічого страшного.
Jak se řekne…?	Як сказати…?
Co znamená…?	Що означає…?
Jak se řekne česky…?	Як сказати по-чеськи…?
Můžete to prosím zopakovat?	Можете, будь ласка, повторити?
Půjč/půjčte mi prosím tě/Vás…	Позич/ позичте мені будь ласка…
Rozumíte?	Розумієте?
Jak se to hláskuje?	Як то читається по буквах?
Promiň/promiňte, že jdu pozdě.	Пробач/пробачте, що я спізнився/ спізнилась.
Ohlídej/te mi to prosím.	Доглянь/догляньте мені за цим, будь ласка.
S dovolením, prosím.	Дозвольте, будь ласка.
Mluvte nahlas, prosím.	Говоріть голосніше, будь ласка.
Můžeš mi prosím půjčit…	Можеш мені, будь ласка, позичити…

Rodina	**Сім'я**
Kdo je to? – To je můj/moje…	Хто це? – Це мій/моя…
Co dělá tvoje máma? – Máma je prodavačka/podnikatelka/…	Ким працює твоя мама? – Моя мама продавщиця/ підприємець/…
Co dělá tvůj táta? – Táta je prodavač/podnikatel/dělník/…	Ким працює твій батько? – Мій тато продавець/ підприємець/ різноробочий/…
Mám radost, že tě vidím.	Радий тебе бачити.
Všechno nejlepší!	Всього найкращого!
Blahopřeju.	Поздоровляю.
Brzo se uzdrav/uzdravte.	Швидко видужуй/ видужуйте.
Dobrou chuť! – Děkuju./Nápodobně./Tobě/Vám taky.	Смачного! – Дякую./Взаємно./Тобі/Вам теж.
Upřímnou soustrast.	Прийміть мої співчуття.
Ukliď si pokoj.	Прибери свою кімнату.
Vyčisti si zuby!	Вичисти зуби!
Umyj si ruce!	Помий руки!
Mám tě ráda.	Я тебе люблю.
Nenávidím tě.	Я тебе ненавиджу.
Škola	**Школа**
Kdo dnes chybí? – Dnes chybí…	Хто сьогодні відсутній? – Сьогодні відсутній…
Pamatuješ si…. – Ano, pamatuju./Ne, nepamatuju.	Пам'ятаєш …. – Так, пам'ятаю /Ні, не пам'ятаю.
Umíš už číst? – Ano, umím. Ne, neumím.	Ти умієш читати? – Так, умію. Ні, не умію.
Víš/víte to? – Ano, vím./Ne, nevím.	Знаєш/знаєте це? – Так, знаю./Ні, не знаю.
Nech toho!	Облиш!
Pojď/te k tabuli.	Іди/ідіть до дошки.
Otevři/ete si učebnici na straně…	Відкрий/відкрийте підручник на сторінці…
Otevři okno./Zavři okno.	Відкрий вікно./Закрий вікно.
Vrať/te se na své místo.	Повернися/поверніться на місце.
Dávej/te pozor!	Вважай/ вважайте!
Nekřič/nekřičte!	Не кричи/не кричіть!
Hurá!	Ура!
Vstaňte!	Встаньте!
Sedněte si!	Сідайте!
Pokračuj/pokračujte dál!	Продовжуй/продовжуйте!
Přečti větu!	Прочитай речення!
Pracuj/te samostatně/ve dvojicích/ve skupinách.	Працюй/працюйте самостійно/ парами/ групами.
Namaluj/te…	Намалюй/намалюйте…
Přilep/te…	Приклей/ приклейте…
Sestav/te…	Склади/складіть…
Spoj/te...	З'єднай/з'єднайте ..
Vystřihni/ete	Виріж/ виріжте
Škrtni/ete	Перекресли/перекресліть
Zakroužkuj/te	Візьми/візьміть в кружок
Zkus/te to znovu.	Спробуй/спробуйте знову.
Pospěš/te si.	Поквапся/ покваптеся.
To je dobře./To je špatně.	Це добре./Це погано.
Ještě nezvonilo.	Ще не було дзвінка.
Krizové situace	**Кризові ситуації**
Co se děje? – Nic se neděje.	Що діється? – Нічого не діється.
Co se stalo? – Nic se nestalo.	Що сталося? – Нічого не сталося.
Co chceš dělat?	Що ти хочеш робити?
Máš strach? – Ano, mám strach./Ne, nemám strach.	Ти боїшся? – Так, я боюсь./ Ні, я не боюсь.
Neboj/te se.	Не бійся/ не бійтеся.

Dej/te pozor!	Вважай/ вважайте!
Pozor, uteč/utečte!	Обережно, тікай/тікайте!
Zastavte!	Зупиніться!
Jsi/jste v pořádku? Ano, jsem./Ne, nejsem.	Ти/ ви в порядку? Так, в порядку./Ні, не в порядку.
Máš/máte problém? – Ano, mám problém./Ne, nemám problém.	У вас проблеми? – Так, у мене проблеми./Ні, у мене немає проблем.
Je někdo zraněn? – Ano./Ne.	Хтось поранений? – Так./Ні.
Mimo provoz.	Не працює.
Porucha.	Поломка.
Česká republika	**Чеська Республіка**
Jsi/jste cizinec/cizinka? – Jsem/nejsem cizinec.	Ти/ви іноземець/іноземці? – Я іноземець/Ні, я не іноземець.
Prší! Sněží! Mží! Mrzne!	Дощить! Сніжить! Туман! морозить!
Je mokro.	Мокро.
Je sucho.	Сухо.
Doprava	**Транспорт**
Kolik stojí lístek?	Скільки коштує квиток?
Jak daleko je…?	Як далеко…?
Chcete zpáteční nebo jednoduchou jízdenku?	Ви хочете зворотній чи простий квиток?
Kde musím přestoupit?	Де мені потрібно зробити пересадку?
V kolik hodin jede vlak/autobus do…	О котрій годині їде потяг/автобус в…
Kam jdeš/jdete? – Jdu do školy/do kina/do obchodu/do banky/	Куди їдеш/їдете? – Їду в школу/в кіно/в магазин/в банк/
Kam jedeš/jedete? – Jedu do …	Куди їдеш/їдете? – Їду в …
Ujel mi autobus/vlak.	Я запізнився на автобус/потяг.
Postupujte dále do vozu.	Проходьте далі в вагон.
Uvolněte výhled řidiči.	Не заслоняйте водієві.
Máte tu volno? – Ano./Promiňte, je tu obsazeno.	Тут не зайнято? – Ні./Пробачте, тут зайнято.
Šťastnou cestu!	Щасливої дороги!
V divadle	**В театрі**
Chcete si zamluvit vstupenku? – Ano, chci.	Хочете забронювати вступний квиток? – Так, хочу.
Chcete lístky do přední řady? – Je mi to jedno.	Хочете квитки в перший ряд? – Мені однаково.
Jak dlouho trvá představení?	Як довго триває спектакль?
Je vyprodáno.	Розпродано.
Předprodej začíná v…	Попередній продаж починається в …
Korespondence a telefonování	**Кореспонденція та телефонування**
Jaká je tvoje/Vaše adresa. – Moje adresa je…	Яка є твоя/Ваша адреса. – Моя адреса…
Jak se to píše? – Píše se to…	Як це пишеться? – Це пишеться…
Můžete mi to prosím napsat?	Можете мені це написати, будь ласка?
Krásný pozdrav z výletu/z dovolené/z prázdnin posílá + podpis	Великий привіт з екскурсії/з відпустки/з канікул посилає + підпис
Podepiš/podepište se tady.	Підпишися/підпишіться тут.
Dostal/a jsi můj dopis/pohled?	Ти отримав/отримала мого листа/листівку?
Všechno nejlepší k Tvým/Vašim narozeninám/jmeninám přeje + podpis	Всього найкращого на Твоє/Ваше День Народження/іменини бажає + підпис
Vše nejlepší k Tvému/Vašemu svátku přeje + podpis	Всього найкращого на Твоє/Ваші іменини бажає + підпис
Hodně štěstí, zdraví a lásky přeje + podpis	Багато щастя, здоров'я і кохання бажає + підпис
Veselé Vánoce a šťastný nový rok... přeje + podpis	Веселого Різдва та щасливий Новий рік... бажає

Všechno nejlepší v novém roce přeje + podpis	+ підпис Всього найкращого в Новому році бажає + підпис
Slyšíš/Slyšíte mě? – Slyším tě/vás. Jsi/Jste tam? – Jsem tady. Nic neslyším! Moment. Přepojím/Spojím vás. Bohužel tady není. Chceš/Chcete nechat vzkaz? Můžeš/Můžete zavolat později? Můžu nechat vzkaz? Zavolám později. Po zaznění signálu zanechte prosím vzkaz. Nezavěšujte prosím. (Jste v pořadí.) Volané číslo neexistuje. Volaný účastník není dostupný.	Чуєш/чуєте мене? – Чую тебе/вас. Ти/Ви там? – Я тут. Нічого не чую! Хвилинку. Перемкну/З'єднаю вас. На жаль його/її тут не має. Хочеш/Хочете щось передати? Можеш/Можете зателефонувати пізніше? Можу залишити повідомлення? Зателефоную пізніше. Після включення сигналу залишіть, будь ласка, повідомлення. Не кладіть трубку, будь ласка. (Ви у черзі.) Номер, на який ви телефонуєте, не існує. Абонент, якому Ви телефонуєте, знаходиться поза зоною досяжності.
Jídlo a stolování Co si dáš? – Dám si… Co máš rád/a…? – Mám rád/a… Dobrou chuť! – Nápodobně. Na zdraví! Kolik chceš knedlíků? – Chci… Máš hlad? – Ano, mám./Ne, nemám. Můžu si přidat? To mi chutná./To mi nechutná.	**Їжа та трапеза** Що будеш їсти? – Буду їсти… Що тобі смакує…? – Мені смакує… Смачного! – Тобі теж. На здоров'я! Скільки хочеш «кнедликів»? – Я хочу… Ти голодний/голодна? – Так, я голодний/голодна./ Ні, я не голодний/ не голодна. Можу взяти ще? Мені це смакує./Мені це не смакує.
Čas Máš/máte čas? – Mám čas./Nemám čas. Jak dlouho to bude trvat? – To je na chvilku./To je nadlouho. Co je dnes za den? – Dnes je… Kdy se to stalo? – Stalo se to dnes/včera/před chvílí/před týdnem… Do kolika hodin máš školu? – Škola končí v… Stihneš to? – Ano, stihnu./Ne, nestihnu.	**Час** Маєш/маєте час? – Маю час./Не маю часу. Як довго це буде тривати? – Це потриває хвильку./Це надовго. Який сьогодні день? – Сьогодні… Коли це сталося? – Це сталося сьогодні/вчора/перед хвилькою/тиждень тому… О котрій годині у тебе закінчується навчання? – Навчання закінчується… Встигнеш? – Так, встигну./Ні, не встигну.